

Ú

KÖZNEVELÉS

2024. JANUÁR | 80. ÉVF. 1. SZÁM

*Fegyverneki
Máté*

tűzoltó, a Hunor
Mentőcsoport tagja

KÜLÖNLEGES SZAKMÁK

OKTATÁSI
HIVATAL

46. ORSZÁGOS DIÁKFOTÓ-PÁLYÁZAT

általános és középiskolás diákoknak

Általános iskolás diákok (14 éves korig) és középiskolás diákok (14–20 éves kor között) ISKOLAI KOLLEKCIÓIT várjuk a pályázatra.

A képeket **2024. április 25–május 10.** között kell beküldeni.

Részletek: <http://mafosz.hu/>

TÉMÁK

1. Humor
2. Makró
3. Gyümölcs

DÍJAK

Kategóriánként csoportos (iskolai) 1., 2. és 3. helyet és egyéni 1., 2. és 3. helyet hirdetünk, valamint különdíjakat. Fődíjak: korcsoportonként egy fényképezőgép

Támogatók:

Belügyminisztérium, Klebelsberg Központ, Nemzeti Pedagógus Kar, Compur Fotóklub, Fotóplus Kft. és Sonkád Község

A győztes és a kiállításra elfogadott képek bekerülnek A KORTÁRS MAGYAR FOTÓGRÁFIA FIATAL TEHETSÉGEI sorozat 46. Országos Diákfotó-pályázat című kiadványba.

Szakma vagy hivatás?

Szöveg: **Karkó Ádám** mb. főszerkesztő | Fotó: Pálfi Erika

Folyóiratunk mostani lapszámával kezdi meg történetének nyolcvanadik évfolyamát, s tessenek látni, mivé ért e lap?

Amikor 2013-ban az *Új Köznevelés* valóban megújult, még csupán első, apró gyökereit engedte bele földjébe. Megannyi lapszám, számtalan szerző, a frontvonal tanárai, a háttérben munkálkodó kollégák, emberek mind, akiknek – ahogy *Móricz Zsigmond* fogalmaz – egy a célja: „magvat termelni a jövőnek.” Mire az *Új Köznevelés* felcsepereedett, vele együtt felnőtt egy korosztály is. S ez a korosztály a magamé.

Balga történelem tagozatos gimnazista voltam, amikor lapunk megszületett – vagy átalakult. Ha odahaza hagytam a tankönyveimet, rohantam a könyvtárba, hogy kikölcsönözzem némelyiket, nehogy rosszul essen a tanáromnak, hogy lébecolok. Alig figyeltem holmi magazinokra, még azt sem tudtam, mi legyenek, ha nagy leszek, sőt a kötelezők sem voltak rám olyan nagy hatással. Pedig manapság évente újraolvasom az *Édes Annát* vagy *Az ember tragédiáját*. És hogy mindezt miért teszem?

Mert tanár lettem.

Jó nevű iskolába jártam, kiváló pedagógusok között nevelkedtem. Sokunknak olyan képességei voltak – s vannak is –, hogy bármivé válhattunk volna. Nem nagyozolás azt gondolni, hogy jók vagyunk valamiben. Elvégre mi célja egy pedagógusnak, ha nem az, hogy megértesse tanítványaival, hogy mindenre képesek? Persze lényeges az önkritika is, ami éppen ahhoz segít hozzá bennünket, hogy még jobbak legyünk.

Lapunk tehát e kerek évforduló okán a *Különleges szakmákat* választotta tematikájának, ahol interjút olvashatnak *Fegyverneki Máté* címzetes tűzoltó főtörzsőrmesterrel és *Fülöpné Dr. Csáki Ibolya* rendőr alezredessel, az ORFK Bűnügyi Főosztály munkatársával. E kettőhöz kapcsolódóan ajánlom figyelmükbe *Lélekbúvár* rovatunk alanyát: *Kovács Péter* tűzoltó alezredest, pszichológust.

A természettudományok kedvelői sem maradnak olvasnivaló nélkül, hiszen interjú készült *Ósi Attila* paleontológussal és *Mészáros Róbert* meteorológussal, a zene imádóinak pedig ajánlom *Szarka Tamás* Kossuth-díjas énekessel készült beszélgetésünket.

Ugyanakkor beszélgettünk *dr. Balatoni Katalin* köznevelésért felelős helyettes államtitkárral újdonsült feladatairól. *Csapodi Zoltán* igazgató úrral az *Állampolgári ismeretek* tankönyvről váltottunk szót. Olvasóink némi projektmenedzsmenttel is találkozhatnak a *Fodor Andrea* cégalapítóval és *dr. Pálvölgyi Lajos* elnökkel készült interjúnkban, valamint szó esik az erdőpedagógiáról is, amiről *Kövecsesné dr. Gósi Viktória* egyetemi docens és *dr. Lampert Bálint* egyetemi adjunktus számol be.

Innovatív pedagógia rovatunk ezúttal a tiszafüredi Bán Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában tartott íjászsakkörrel ad hírt; *Spori!* című rovatunkban *Keceli-Mészáros Renáta* kézilabdázóval készült riportunkat olvashatják. *Évfordulók* rovatunk *Kempelen Farkasról* szóló emlékcikke pedig egy igazán színes és izgalmas olvasmány.

Bízom benne, hogy idén is velünk tartanak! Kellemes időtöltést és jó olvasást kívánok!

Új Köznevelés magazin

Alapító:

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Kiadó:

Oktatási Hivatal (OH)

Felelős kiadó:

Brassói Sándor, az Oktatási Hivatal elnöke

Felelős szerkesztő:

Kamp Alfréd fősztályvezető

Mb. főszerkesztő:

Karkó Ádám

Szerkesztő:

Vágóné Ugró Szilvia

Szerkesztőbizottsági tagok:

Kaposi József, Ötvös Zoltán, Sipos Imre

Olvasószerkesztő:

Gyimesné Szekeres Ágnes

Tördelőszerkesztő:

Pattantyus Gergely

Hirdetés: kozneveles@oh.gov.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:

kozneveles@oh.gov.hu

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.

E-mail: kozneveles@oh.gov.hu

Honlap: folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles

Layout-tervek: Salt Communications Kft.

Fotók: Shutterstock.com, Freepik.com

Címdoldal fotó: Gyöngyi Ferenc

HU ISSN 2939-6050 (Online)

HU ISSN 2064-0625 (Nyomtatott)

[megj.: 2013-2021]

Terjedelem: 3 ív

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Karkó Ádám: Szakma vagy hivatás

AKTUÁLIS

- 3 Bemutatták a 2022-es PISA-mérés hazai és nemzetközi eredményeit
- 4 Áadták a 2023-as Rátz Tanár Úr Életműdíjakat
- 6 A filmeket is segítségül hívhatjuk a tantárgyak tanításában – interjú **Erdős Emese** oktatási referenssel
- 8 Új okostankönyvek a Nemzeti Köznevelési Portálon
- 9 „Úgy érzem, végre megérkeztem” – interjú **dr. Balatoni Katalin** köznevelésért felelős helyettes államtitkárral

OKTATÁS-NEVELÉS

- 12 **VAN ÚJ A NAT ALATT**
A hétköznapok megértéséhez látnunk kell az összefüggéseket – interjú **Csapodi Zoltánnal**, az *Állampolgári ismeretek* tankönyv tananyagfejlesztőjével
- 14 Egy verseny a projektmenedzsment-készségek fejlesztéséhez – interjú **Fodor Andrea** cégalapítóval és **dr. Pálvölgyi Lajos** elnökkel
- 16 Erdőpedagógia: a környezeti nevelés egyik legjobb színtere – interjú **Kövecsesné dr. Gósi Viktória** egyetemi docenssel és **dr. Lampert Bálint** egyetemi adjunktussal
- 19 **INNOVATÍV PEDAGÓGIA**
Honfoglaló fegyver az iskola falai között – íjászsakkör Tiszafüreden
- 22 **LÉLEKBÚVÁR**
A kulcs: az ember – interjú **Kovács Péter** tűzoltó alezredes, pszichológussal

A HÓNAP TÉMÁJA: KÜLÖNLEGES SZAKMÁK

- 26 Egy jó tűzoltó igazi erénye a helyzethez való alkalmazkodás – interjú **Fegyverneki Máté** tűzoltó főtörzsőrmesterrel
- 29 A valóságban is vannak nyomozók, nem csak a tévében – interjú **Fülöpné Dr. Csáki Ibolya** rendőr alezredessel
- 32 Óslények nyomában, avagy mit ér a múlt élővilágának kutatása – interjú **Ósi Attila** paleontológussal
- 35 A meteorológus szakma sokkal izgalmasabb, mint gondolnánk – interjú **Mészáros Róbert** meteorológussal
- 38 Egy zenésznek másnap is tovább kell játszania – interjú **Szarka Tamás** Kossuth-díjas énekessel

A MI VILÁGUNK

- 41 **SPORI!**
„A tanáraink eljöttek a mérkőzéseinkre, ahol megnézhatték, hogy tényleg nem lógni akartunk az óráikról” – riportbeszélgetés **Keceli-Mészáros Renáta** kézilabdázóval
- 44 Kulturális ajánló
- 46 Évfordulók
- 47 Iránytű
- 48 Pályázatok

Bemutatták a 2022-es PISA-mérés hazai és nemzetközi eredményeit

Az OECD 2023. december 5-én közzétette a 2022 tavaszán 81 ország részvételével végzett nemzetközi PISA-mérés (Programme for International Student Assessment) eredményeit. A mérés hazai lebonyolítója az Oktatási Hivatal (OH) volt. A mérés nemzetközi, illetve magyar eredményeit **Brassói Sándor**, az OH elnöke és **Velkey Kristóf Gábor**, az OH Köznevelési Elemzési Főosztályának vezetője ismertette.

Szöveg: **Karkó Ádám**

A PISA-mérésben 15 éves tanulók vesznek részt. A mérésben az OECD azt vizsgálja, hogy a tanulók hogyan alkalmazzák meglévő tudásukat gyakorlati problémák megoldására, illetve hogy egy adott oktatási rendszer mennyire tudja a mindennapi életben használható tudással felvértezni a tanulókat. A PISA három fő tudásterületen mér: szövegértés, matematika és természettudomány. A PISA továbbá háttérkérdőívek segítségével adatokat gyűjt az eredményeket befolyásoló társadalmi-kulturális-gazdasági változókról is, mindenekelőtt a tanulók otthoni-családi körülményeiről, illetve az intézményi környezet, valamint a részt vevő országok oktatási rendszereinek a sajátosságairól. *(Korábban ebben az interjúnkban írtunk a PISA-ról és egyéb nemzetközi mérésekről: <https://shorturl.at/qvL00>)*

A legutóbbi mérést 2021-re tervezték a részt vevő országok, ám a Covid19-világjárvány miatt az csak 2022-ben valósulhatott meg. A PISA2022 az eddigi PISA-vizsgálatokhoz képest az eddigi legnagyobb részvétellel zajlott – mondta **Velkey Kristóf Gábor**, az OH köznevelési elemzési főosztályának vezetője. A mérésben 81 ország – 37 OECD-tagország és 44 partner – körülbelül 690 ezer diákja vett részt. Magyarországon összesen 270 oktatási intézmény 6198 tanulója töltötte ki a teszteket.

Az OH elnöke elmondta, hogy az OECD-országok többségének átlageredménye matematikából és szövegértésből jelentős mértékben romlott, tehát a 15 éves diákok szövegértését, matematikai és természettudományos készségeit mutató mérés meglepő eredményeket hozott. Nagyon nagy visszaesés volt például Izlandon, Norvégiában, Hollandiában és Finnországban, amelyek mindmáig oktatási mintaországnak tartott államok. Hozzátette, hogy a német diákok eredménye is sokat romlott. Magyarország esetében nem volt olyan számottevő a változás, sőt az is inkább pozitív irányba mozdult el, hiszen matematikából az OECD-országok tanulójának átlageredménye 472 pont lett, a magyar tanulóké 473 pont; az OECD-átlageredmény természettudományból 485 pont lett, a magyar eredmény 486 pont; az OECD-átlag szövegértésből 476 pont, a magyar eredmény viszont 473 pont lett.

„Magyarországon a járvány és a nehéz gazdasági helyzet dacára sikerült megtartani, sőt valamelyest javítani az eredményeket” – mondta az OH elnöke. Ugyanakkor beszámolt arról is, hogy matematikából hat kelet-ázsiai ország – Szingapúr, Makaó (Kína), Tajvan, Hongkong-Kína, Japán és a Koreai Köztársaság – minden más részt vevő országnál jobb eredményt ért el, illetőleg hozzátette, hogy az európai államok közül Észtország és Svájc teljesítménye emelkedik ki.

A 2022. évi mérés alapján tehát az OECD-országok átlageredménye mind matematikából, mind szövegértésből jelentősen romlott az előző, 2018-as mérés eredményéhez képest, több fejlett ország eredménye pedig mindkét vizsgált területen csökkent. Természettudományból nem figyelhető meg az országok jelentős részét érintő trendszerű változás, az OECD-átlag sem különbözik statisztikailag az előző méréstől. A magyar eredményekben az előző méréshez képest csak matematikából figyelhető meg kismértékű csökkenés, a másik két területen a 2018-as méréshez hasonló eredményt értek el a magyar tanulók, így Magyarország helyzete az OECD átlagához viszonyítva mindhárom vizsgált területen javult.

A vizsgálat során kiderült az is, hogy a magyar tanulóknak az OECD-átlagnál (76 százalék) nagyobb hányada, 81 százaléka vallotta, hogy könnyen szerez barátokat az iskolában, és körülbelül ugyanennyien érzik a közösséghez tartozónak magukat. Mindemellett a tanulók elégedettsége az életükkel sok országban romlott az elmúlt években. Az OECD-államokban 2018-ban a tanulók 16 százaléka, 2022-ben már 18 százaléka nem volt megelégedve az életével. Magyarország esetében ezzel ellenkező tendencia volt megfigyelhető: 2022-ben a magyar tanulók 13 százaléka nem volt megelégedve az életével, 2018-ban ez még 16 százalék volt – magyarázta az OH elnöke.

Az Oktatási Hivatal által készített jelentés itt olvasható: <https://shorturl.at/hkrFU>

Az OECD kiadványa a PISA2022 eredményeiről itt érhető el: <https://shorturl.at/pvBIZ>

A magyar eredményeket bemutató összefoglalója pedig innen tölthető le: <https://shorturl.at/rAB13>

Átadták a 2023-as Rátz Tanár Úr Életműdíjakat

2023. december 11-én 23. alkalommal adták át a természettudományos tárgyakat oktató pedagógusoknak járó Rátz Tanár Úr Életműdíjat. Az Alapítvány a Magyar Természettudományos Oktatásért több mint két évtizede dolgozik azért, hogy évről évre megtalálja és elismerje a kiemelkedő tehetségű pedagógusokat. A 2022-es évtől kezdődően a díjazott tanárok fejenként 2 millió forinttal járó elismerést vehetnek át. A díjat 2023-ban újabb nyolc tanár kaphatta meg. Az elismeréseket a díjat alapító cégek elnökei adták át.

Szöveg: Karkó Ádám

23 évvel ezelőtt, 2000-ben három nagyvállalat, az Ericsson Magyarország, a Graphisoft és a Richter Gedeon együtt hozta létre a Magyar Természettudományos Oktatásért Alapítványt, amely minden évben meghirdeti a Rátz Tanár Úr Életműdíjat. A díjazottak azok a középiskolai és általános iskolai tanárok lehetnek, akik az alapítók tevékenységi köréhez szorosan kapcsolódó magyarországi matematika-, fizika-, kémia-, valamint biológiaoktatás területén kimagasló szerepet töltenek be a tantárgyak népszerűsítésében és tehetséggondozásban. 2022 decemberéig összesen 176 pedagógust díjaztak, 2022-től kezdve pedig 2 millió forintos életműdíjat évente két-két matematika, fizika, kémia és biológia szakos tanárnak ítéltek oda.

A hagyományokhoz illően a Magyar Természettudományos Oktatásért Alapítvány kuratóriumának elnöke, *Prof. dr. Kroó Norbert* ünnepi beszédével kezdődött a díjátadó. „Az Alapítványnál idén is kiemelkedő hangsúlyt fektettünk arra, hogy minden pedagógusnak lehetőséget biztosítsunk a szakmai elismerésre, dolgozzon akár nagyvárosban vagy vidéken, általános vagy középiskolában.” Ezt követően szót kapott *Boráros-Bakucz András*, az Ericsson Magyarország K+F Központ igazgatója, *Bojár Gábor*, a Graphisoft alapítója, valamint *Bogsch Erik*, a Richter Gedeon Nyrt. igazgatóságának elnöke, aki zárszavában elmondta, hogy „a Rátz Tanár Úr Életműdíjjal szeretnénk kifejezni a hálánkat minden olyan pedagógusnak, aki odaadó munkájával szerepet vállalt a jelen magyar tudósainak, kiemelkedő alakjainak oktatásában.”

Az ünnepi köszöntőket követően a díjazott tanárok rövid videós bemutatkozását tekinthette meg a közönség. Elsőként *dr. Kosztolányi József*, a Szegedi Tudományegyetem Bolyai Intézete Analízis Tanszékének matematikatanára vehette át a díjat. Kisfilmjében volt tanítványa, *dr. Szabó Szilárd* habilitált egyetemi docens elmondta, hogy Kosztolányi tanár úr olyan hatással volt az életére, ami később a pályaválasztásban is befolyásolta őt, hiszen manapság matematikát oktat. Kosztolányi tanár úr már gyerekkorában egy

régi, kopott tanári táskával játszott, s magát mint tanár aposztrofálta gyermeki boldogsággal. A középiskola alatt színészi ambícióval is nekiindult a nagyvilágnak, ám matematika- és fizikaszeretete erősebbnek bizonyult, s végül a tanári pályát választotta.

Díjat vehetett át *Tófalusi Péter*, a Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumának fizikatanára. Bemutató kisfilmjében volt tanítványa, *Kertész Balázs* fizika BSc-hallgató mesélte el, milyen élmény volt Tófalusi tanár úr szenvedélyes kísérleteit végignézni. A fizikatanár kiemelte, hogy óriási érzés, ha a tudásátadáson kívül más is történik, mégpedig jellemzően a boldogságátadás. „Akit a fizika füstje megcsap, magával tudja vinni az élményt akár egy életen keresztül.”

A színpadra ezután *dr. Petz Andrea*, a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiumának kémia-tanára lépett, s vehette át díját. Néhai tanítványa, *Weber Márton* a tanárnőnek köszönhetően olyan tudásra tett szert és olyan kitartást tanult el, amivel végül gyógyszerész diplomát szerzett. A tanárnő szerint úgy lehet valamit megszerettetni, ha látják az emberen, hogy azt ő maga is szereti. „Szokták mondani a tanítványaim, hogy belelkesedem saját magamtól” – mesélte a díjazott kémia-tanár.

Díjban részesült *Csombóné Szaniszló Margit*, az Eperjesi Általános Iskola igazgatónője és biológiatanára. Volt diákja, *Bencsik Ottó* elmondta, hogy a természetjárásért való rajongását és szeretetét a tanárnőnek köszönheti. A tanárnő történetéből megtudhattuk, hogy igen korán eldőlt számára, hogy a tanári hivatást választja, hiszen mire ő maga is tanár lett, addigra a családban már egy tucat tanár tette le névjegyét. „A legrosszabb gyereket is mindig nagyon tudtam szeretni, például a rosszasága miatt, mert annyira édesen tudott rossz lenni, hogy az már a dicséretére vált.” Hozzátette, hogy a kis létszámú iskolának az az előnye, hogy a gyerekek jobban elmélyíthetik tudásukat. Úgy hiszi, a falusi iskola gyermekei valahogyan mások, sokkal jobban kötődnek egymáshoz.

A 2023-as díjazottak:

- **Dr. Kosztolányi József**, Szegedi Tudományegyetem Bolyai Intézete, Analízis Tanszék, Szeged
- **Tófalusi Péter**, Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziuma, Debrecen
- **Dr. Petz Andrea**, Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma, Pécs
- **Csombóné Szaniszló Margit**, Eperjesi Általános Iskola, Eperjes
- **C. Neményi Eszter**, Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, Matematika Tanszék, Budapest
- **Punyiné Kandrács Erzsébet**, Kántor Mihály Általános Iskola, Cigánd
- **Lovasi Ildikó**, Hunyadi Mátyás Általános Iskola, Budapest XIII. kerület
- **Gergely Tibor**, Nyíregyházi Krúdy Gyula Gimnázium, Nyíregyháza

Balról jobbra: Csombóné Szaniszló Margit, Punyiné Kandrács Erzsébet, Gergely Tibor, Lovasi Ildikó, Tófalusi Péter, Dr. Petz Andrea, Dr. Kosztolányi József, C. Neményi Eszter

Rátz Tanár úr Életműdíjban részesülhetett *C. Neményi Eszter*, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar Matematika Tanszékének matematikatanára. *Olasz Réka* volt tanítványaként elmondta, hogy minden órát – elsőtől nyolcadikig – valamilyen játékkal kezdtek el, ami felkészítette a gyerekeket a tanulásra. „Eszter nénire úgy emlékszem, mint a nagybetűs pedagógusra.” A tanárnő történetében kitért arra a pillanatra, amikor az Országos Pedagógiai Intézetben (OPI) kezdett el dolgozni, ahol azzal a kikötéssel kezdte meg munkáját, ha mellette taníthat, mert szerette volna az OPI-ban életre hívott terveket a gyakorlatban megvalósítani, első kézből, mert „azt éreztem, hogy csak így lehetek hiteles.”

A díjazottak sorába léphetett *Punyiné Kandrács Erzsébet*, a Kántor Mihály Általános Iskola fizikatanára. Tanítványa, *Varga Tamás* elmesélte, hogy a tanárnő idejét nem kímélve, sokszor saját otthonában fogadta tanítványait, hogy minél kiemelkedőbb eredményt érhessenek el az újabbnál újabb versenyeken. „Nagyon szép volt, amikor hatodikosoknak is taníthattam a fizikát; azóta is azt álmodom vissza. [...] Mert nekünk [tanároknak] munkatárs a gyerek, nélküle nincs tanítás, így mindennapos kihívás, mindennapos munka a gyermek megnyerése” – mesélte a tanárnő. Hozzátette, hogy kiemelten fontos hangoztatni a gyerekeknek, hogy előre menjenek az életükben, mert csak így lesz boldog jövőjük.

Díjat vehetett át *Lovasi Ildikó*, a 13. kerületi Hunyadi Mátyás Általános Iskola kémia tanára. Korábbi tanítványa, *Hegede Réka* számára a tanárnő mindig csak Ildikó néni marad. „Ildikó néni egy kicsit mindig szigorú volt,

de ez a szigor segített engem, mert ösztönzött a tanulásra.” A tanárnő szerint egy általános iskolai kémia tanárnak nagyon más a feladata egy középiskolai vagy egy elitgimnáziumi kémia tanárhoz képest, hiszen ő az első találkozási pont a gyerekek számára a kémiai való megismerkedésben. „Mindig nagy hangsúlyt fektetek arra, hogy az egyes témaköröket úgy tanítsam meg, hogy párhuzamot vonjak a mindennapi élettel. Éppen ezért nagyon sok projektet csinálunk az iskolában, amelyek a fenntartható fejlődéshez kapcsolódnak” – mesélte a díjazott pedagógus.

Végül, de nem utolsósorban elnyerte a díjat *Gergely Tibor*, a Nyíregyházi Krúdy Gyula Gimnázium biológia tanára. Egykori tanítványa, *dr. Móré Dorottya* elmondta, hogy a tanár úr emberi módon, gyakorlatiasan tette érdekessé a biológia és a természettudományok összességét. A díjazott biológiai tanár szerint kritikával kell illetni az interneten fellelhető tartalmakat, viszont nagyon szereti a tankönyveket, mert azok szakmailag ellenőrzött tananyagot tartalmaznak. A diákok segítése céljából pedig létrehozott egy saját szakmai honlapot is, amit nem csupán a saját diákjai használhatnak, hanem bárki, aki érdeklődik a biológia iránt – s szakmailag ellenőrzött adatokkal szeretne találkozni.

A filmeket is segítségül hívhatjuk a tantárgyak tanításában

A Nemzeti Filmintézet (NFI) évről évre olyan innovációkat mutat be, amelyek segítik a szaktanárokat, hogy filmeken keresztül szerettesék meg a tananyagot a diákokkal. Számtalan projektlehetőséggel, filmvetítéssel és programmal zárta az évet az NFI, és 2024-ben újabb izgalmas programokkal és lehetőségekkel várják az érdeklődő tanárokat és diákokat workshopjaikon és vetítéseiken. Az NFI által ellátott feladatokról, a sokszínű programnaptárról és a személyes filmélményeiről **Erdős Emesével**, a Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum oktatási referensével beszélgettünk.

Szöveg: Karkó Ádám

Milyen feladatot lát el a Nemzeti Filmintézet, mivel foglalkozik pontosan az intézmény?

A Nemzeti Filmintézet feladata a magyar filmipar átfogó működtetése, támogatása és fejlesztése, filmkultúránk érték képviselője, valamint az új filmek megjelenésének és megismertetésének támogatása. A Nemzeti Filmintézetben belül több igazgatóság is működik, ezek közül az egyik a *Filmlabor*, ahol filmelőhívással és filmes utómunkákkal foglalkoznak a kollégák. Ezenkívül az NFI-hez tartozik a legendás fóti filmstúdió, ahol hazai és nemzetközi filmek forognak. A *Filmarchívum* feladata a teljes magyar filmörökség megőrzése, a régi filmek restaurálása és nyilvánosságra hozása.

Milyen célkitűzései vannak a Nemzeti Filmintézetnek, és ezek közül melyek valósultak meg 2023-ban? Voltak oktatási-pedagógiai programjaik, amelyek az iskolás korosztálynak szóltak?

Egyrészt érdemes megemlíteni a 2020 márciusában elkezdett és azóta is szerkesztés alatt lévő, digitálisan elérhető tanári segédanyagokat, amiket bárki elér a világ bármely szegletéből, így nemzetközi szinten is van lehetőség a tanulmányozásukra. A tanári segédanyagok alapvetően különböző filmekhez vagy filmhíradókhoz készültek, amelyeknek az érdekessége, hogy különböző tantárgyakhoz vannak társítva, így például magyarórán vagy történelemórán is használhatja a pedagógus a tananyagokat. Fontos megemlíteni, hogy ezek a tanári segédanyagok nem filmtörténeti szempontból készültek el, hanem tantárgyak szerint, vagyis célunk volt már eleve beépíteni a filmes ismereteket a tanórákba, hogy azok izgalmasabbak és innovatívak legyenek. A tartalmakat alapvetően szakmai szervezetek és szaktanárok készítették és készítik. 2023-ban számtalan tartalmunk jelent meg, amit 2024-ben – tekintve, hogy a projekt sikeresnek bizonyult – bővíteni fogunk. Jövőbeni tervünk, hogy minden tantárgyhoz készítsünk filmes tartalmat.

Másrészt fontos beszélni arról is, hogy személyesen is találkozunk a diákokkal, ami annyit tesz, hogy ingyenes vetítéseket és ahhoz kapcsolódó beszélgetéseket szervezünk számukra. 2023-ban kiemelkedő volt a Budapesti Klasszikus Film Maraton (ehhez kapcsolódó cikkünket *ide kattintva érik el*: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/a-diakok-szamarara-kialakitott-filmelmeny>), amit 6. alkalommal rendeztünk meg. Ennek keretében harmadik éve tartunk diákvetítéseket – általános és középiskolás korcsoportoknak, de 2023-ban egyetemistáknak is tartottunk vetítést –, amiket kifejezetten diákcsoportok számára tartottunk meg, s ezeket a vetítéseket egybekötöttük az alkotókkal vagy pedagógusokkal való beszélgetésekkel. Meghatározó élmény volt, amikor tavaly egyik vendégünk *Gárdos Péter* Balázs Béla-díjas magyar filmrendező volt. Számtalan diáklátogatást tartottunk a Filmarchívumban is, ahol a tanulók betekintést kaphattak a filmarchívumok történetébe, de azt is megtekinthették, hogy a régi filmeket miként tároljuk. Szintén fontos esemény volt az évben a pályaorientációs foglalkozásunk, ahol iskolák kerestek fel bennünket azért, hogy diákjaik megnézhessék az NFI által végzett feladatokat.

Hozzátenném, hogy azokat a filmeket, amelyekhez tanári segédanyagok készülnek, az iskolák korlátlanul elérik. Ehhez kapcsolódik a Klassz Napok programunk (korábbi cikkünket *ide kattintva érik el*: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/klassz-napok-202324>), amelynek köszönhetően az ország számos pontján vetítünk régi és kortárs filmeket diákoknak és tanáraiknak.

Jellemzően mennyien látogatják a Nemzeti Filmintézet által megszervezett programokat?

A Filmmaratonon és a filmarchívumi diákvetítéseken több mint 3600 diák vett részt. A *Videotóriumon* a filmeink nézettsége átlépte az évi tízezer látogatót, tehát 2021 novembere óta körülbelül 30 ezer helyről nézték meg a feltöltött filmeket, amikről viszont

nem tudjuk, hogy hányan tekintették meg pontosan, hiszen – bizonyára – a megtekintések többségében osztálytermi órákon zajlottak. A Filmarchívum esetében harminc vetítésnél járunk, amelyet megközelítőleg 600 fő tekintett meg.

Mire lehet számítani 2024-ben? Milyen eseményekkel készülnek az érdeklődőknek?

Egyfelől szeretnénk a Klassz Napokat folytatni, ami az idei évnek is egy fontos részét fogja képezni. Idén a magyar animáció 110 éves, aminek aprójából különféle eseményekkel fogunk készülni az évben. Folytatni fogjuk a diákvetítéseket, amibe számos workshopot szeretnénk integrálni. Jelenleg felújítás alatt van a könyvtárunk, de terveink szerint februártól ott is elindítanánk egy workshopot, aminek az első témája az animáció lesz. Az animáció egyébként fókuszba kerül a Budapesti Klasszikus Film Maratonon is, de fontos lesz 2024-ben a *filmED Kreatív Európa* pályázat – ennek a Goethe Intézet a szervezője – kapcsán megvalósuló nemzetközi projekt, amelynek keretében minden résztvevő fejlesztheti meglévő programjait, illetve a pályázat célja, hogy az egyes országok különböző filmkultúrális örökségeit is megismerjék a projekt tagjai (*Krutón z.s. – Csehország, Andrzej Wajda Center for Film Culture – Lengyelország, Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum, Cinematheque of North Macedonia – Észak-Macedónia és Kino Usmev – Szlovákia*).

Természetesen a jövőben bővíteni fogjuk a digitális tanári segédanyagainkat, és nem utolsósorban a 100 alapfilm sikerének köszönhetően, a nagy érdeklődésre való tekintettel bővíteni fogjuk az elérhető alapfilmeket még 100 filmmel, így már 200 alapfilm lesz elérhető a Nemzeti Filmintézet jóvoltából.

Melyik filmeket ajánlaná személyesen az olvasóknak a 100 alapfilm az oktatásban című programból?

Alapvetően beszélhetünk 500 alapfilmről, amelyekből az iskolák hozzáférést kaptak százhoz – s ezt szeretnénk a jövőben 200-ra bővíteni. A listát körülbelül két és fél évvel ezelőtt állítottuk össze a kollégáimmal. Jószívvvel ajánlanám – főként a középiskolás korosztálynak – a legnépszerűbb filmet, ami az *Isten hozta, őrnagy úr!* (1969, *Fábri Zoltán*) című legendás klasszikus. Szintén nagyszerűnek tartom a *Szaffi* (1985, *Dargay Attila*) című rajzfilmet, amit az általános iskolás korosztálynak ajánlok. Bár ismert rajzfilm, mégsem annyira „mainstream”, mint a *Lúdas Matyi* (1977, *Dargay Attila*). A legkisebbeknek pedig *A három nyúl* (1972, *Dargay Attila*) című rajzfilmet ajánlanám, ami az egyik személyes kedvencem. Kiemelném azonban azt a filmet, ami számomra igazán jelentős filmélményt nyújtott: *Az ötödik pecsét* (1976, *Fábri Zoltán*), ami az első filmélményeim között szerepel.

További információk:

Alapfilmek: <https://nfi.hu/alapfilmek-1>

Klassz program: <https://nfi.hu/alapfilmek-1/klassz-program>

Klassz Napok: <https://www.artmoziegyesulet.hu/klassz-napok-2023-24/>

100 alapfilm: <https://nfi.hu/alapfilmek-1/klassz-program/klassz-hirek/100-alapfilm-az-oktatásban.html>

Tanári segédanyagok: <https://nfi.hu/alapfilmek-1/klassz-program/tanari-segedanyagok>

Online játékok: <https://nfi.hu/alapfilmek-1/klassz-program/jatekok>

Új okostankönyvek a Nemzeti Köznevelési Portálon

Az Oktatási Hivatal (OH) 2023. december 7-én tartotta meg **A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés** elnevezésű európai uniós projekt zárókonferenciáját Budapesten. A projektnek köszönhetően az egyéni tanulási teljesítmény növelésére alkalmas, motiváló, személyre szabható digitális kiegészítő elemek fejlesztésével új okostankönyvek érhetők el 2023 decemberétől a megújult Nemzeti Köznevelési Portálon (NKP).

Szöveg: **Karkó Ádám**

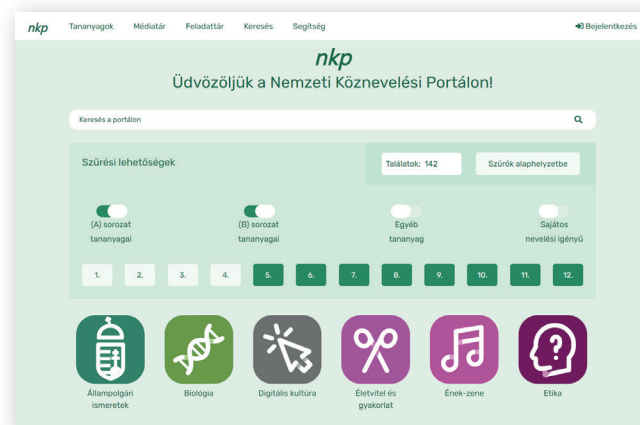
A zárókonferencián elsőként *Pálfi Erika*, a Belügyminisztérium Köznevelési Helyettes Államtitkárság Köznevelési Tartalomfejlesztési Főosztályának főosztályvezetője szólalt fel. Kiemelte, hogy a gyerekek manapság már leginkább az interneten keresztül szerzik meg a tudást, ezért felhasználóbarát tartalmat kell gyártani. Megjegyezte, hogy szerinte a projekt sikeresen zárult. „Ez a fejlesztés világszínvonalú!” – tette hozzá.

Brassói Sándor, az OH elnöke elmondta, hogy „a szakpolitika jól eltalálta az irányokat.” Kiemelte, hogy a sajátos nevelési igényű (SNI) és a nemzetiségi tanulók – és tanáraik – végre kaptak egy nagyon széles választékot. „Nincs még egy olyan ország, ahol minden nemzetiségnek saját tankönyve volna” – tette hozzá. (A nemzetiségi kiadványokhoz kapcsolódó cikkünk itt olvasható: <https://shorturl.at/eRS17>)

Farkas Andrea szakmai vezető előadásában elmondta, hogy befejeződött az „A” sorozatú tankönyvek digitális transzformációja, és elkezdődött a „B” sorozat átdolgozása, amely több interaktív és színes tananyagot tartalmaz. (A szakmai vezetővel készült interjúnk itt olvasható: <https://shorturl.at/ghVX5>)

Pintér Gergely, az OH Digitális Tananyagfejlesztési Osztályának osztályvezetője előadásában arra kérte a jelenlévőket – s rajtuk keresztül a www.nkp.hu oldal felhasználóit –, hogy „használják bátran, s keressenek bennünket, beszéljünk arról, hogy mitől lehetne még jobb az oldal, amihez megfeszített munkára volt szükség, és nem kevés kitartásra.” (A *Pintér Gergellyel* készült interjúnk ide kattintva olvasható: <https://shorturl.at/CDSTV>)

Kóródi Bence Gábor, az OH Tananyagfejlesztési Főosztály főosztályvezetője és *Kiss Gábor László*, az OH Tankönyvfejlesztési Osztály osztályvezetője a nyomtatott tankönyvekről és az azokhoz kapcsolódó kiegészítő tartalmakról tartották meg előadásukat. Elmondták, hogy eddig 670 akkreditált kiadvány található a www.tankonyvkatalogus.hu oldalon, amelyekből 183 SNI-s tananyag. „Az állami fejlesztések

sorában az SNI-fejlesztés világbajnok Magyarországon” – mondta a főosztályvezető, majd hozzátette, hogy a fejlesztések sorában a történelemtankönyvek koncepcionális változása tűnik a legjelentősebbnek. (A *Kóródi Bencével* készült interjúnk ide kattintva érhető el: <https://shorturl.at/DN134>)

Ezt követően *Arday István*, az OH Digitális Tananyagfejlesztési Osztályának földrajz-témavezetője vette át a szót, s bemutatta a digitális tankönyvek nyújtotta interaktív tanítási és tanulási lehetőségeket, illetve az érdeklődők beletekintést nyerhettek az elkészült okostérképekbe is. (Arday Istvánnal készült egyik korábbi interjúnk itt olvasható: <https://shorturl.at/nJK34>).

Dani-Pallósi Ágnes, az OH Digitális Tananyagfejlesztési Osztály informatikai tanácsadója az NKP-n található megjelenített memoriterek, illetve az egyéni tanulói teljesítményt támogató megoldásokat mutatta be az irodalom okostankönyvek vonatkozásában, majd *Forró Orsolya*, az OH Digitális Tananyagfejlesztési Osztály informatikai tanácsadója beszélt az elkészült magyarnyelvtan-könyvekről. A zárókonferencia végén szólt *Sipos Imre*, az OH tartalomfejlesztési és tankönyvkiadási elnökhelyettese, aki szerint „A munkánk akkor lesz érték, ha eljut azokhoz, akiknek szántuk.”

„Úgy érzem, végre megérkeztem”

Interjúbeszélgetés dr. Balatoni Katalin köznevelési helyettes államtitkárral

Az elmúlt húsz évben nem telt el úgy nap, hogy a pedagógusszakma ne halljon róla. Nevéhez fűződik az igazán nagy népszerűségnek örvendő *Így tedd rá!* program, de sokak találkozhattak vele az immáron hatodik éve megrendezett Pedagógus Expón is. Néptáncpedagógus, neveléstudományi kutató, a pedagógusszakma elhivatott képviselője. Korábbi munkáiról, a friss kinevezés feladatairól és céljairól beszélgettünk **dr. Balatoni Katalin** köznevelésért felelős helyettes államtitkárral.

Szöveg: Karkó Ádám

Végzettségét tekintve néptáncpedagógus, neveléstudományi kutató. Hol végezte tanulmányait?

Első diplomámat az akkor még Magyar Táncművészeti Főiskolán (ma: Magyar Táncművészeti Egyetem) szereztem osztatlan képzésben táncpedagógusként, néptánc szakirányon. Ugyanakkor már a főiskolai éveim előtt nagyon sokat foglalkoztam gyerekekkel, tehát korábban kezdődött a gyerekekkel való munka, mint a pedagógiával való foglalkozásom, viszont mindig is nagyon érdekelt, hogy mi történik a pedagógiai folyamatok során, ami arra motivált, hogy még jobban, egyre

mélyebben megismerjem a pedagógiai, nevelési struktúrákat. A mesterképzést és a doktori képzést az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karán végeztem el, ám a doktori fokozatszerzést a Pécsi Tudományegyetemen teljesítettem.

Mióta van jelen a pedagóguspályán, illetve milyen feladatokat látott el eddig?

Tíz évig közalkalmazott pedagógusként dolgoztam. A ráckevei Ránki György Alapfokú Művészeti Iskolában tanítottam, ami mellett tanítottam bölcsődében,

óvodában, általános iskolában tantárgyi keretek között, valamint a kötelező óráimon túl még tehetségdonozó foglalkozásokat is tartottam. Amikor a szakdolgozatom védtem a főiskolán, akkor az egyik opponensi vélemény és a záróvizsga bizottsága is azt taglalta, miért volna érdemes a szakdolgozatomat könyvként kiadni, amin felbuzdulva el is jutottam odáig, hogy egy kiadó megjelentette az írásomat, ami alapvetően óvodapedagógusoknak és néptáncpedagógusoknak szól. Egyfajta módszertani szakkönyvként jelent meg, és megjelenését követően jöttem rá, hogy ez az a terület a pedagógián belül, amely szakterülettel szolgálni tudom a kollégák, a pedagógusok munkáját – azóta is nagy segítség sokak számára.

A könyv megjelenését követően létrehoztam egy pedagógusképzés-akkreditációt, amelyet eleinte mint néptáncpedagógus vezettem, azonban miután egyre bővültek a pedagógiával kapcsolatos ismereteim – bár alapjaiban ugyanazzal az eszköztárral dolgozom, mert a magyar kultúrából merítek – úgy lett pedagógiai program a néptáncpedagógiai képzésből. Ennek a programnak a célja tulajdonképpen az, hogy megtudjuk, a magyar népi kultúrát az óvodában az ismeretterületekbe vagy az iskolában a különböző tantárgyakba miként lehet integrálni és hogyan tudjuk felhasználni.

Évekig főszervezője volt a Pedagógus Expóknak, illetve néptáncpedagógusként létrehozta az *Így tedd rá!* programot. Mit érdemes tudnia mindezekről azoknak, akik netán nem hallottak róluk, illetve mik az ezekkel kapcsolatos tervek?

Az *Így tedd rá!* program (A programról korábban ebben az interjúmban kérdeztük Balatoni Katalint: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/a-sajat-kulturalis-tokenbol-epitkezunk>) az előbb említett könyvből indult ki: egy olyan programot építettem ki, aminek keretében újabb könyvek jelentek meg, számos módszerrel ismertettük meg a pedagógusokat, és megannyi tábort szerveztünk, ahol a kollégák együtt lehetnek különféle programok keretében. Az elmúlt 15 évben a mindennapjaimat pedagógusok között töltöttem. Jártam a Kárpát-medencét, és nagyon sok élménnyel gazdagodtam, s meggyőződtem arról, miért érdemes és csodálatos dolog pedagógusnak lenni. Szerencsére nagyon szeretek problémákra reflektálni, ebből adódóan pedig érthető, hogy miért olyan fontos számomra az „építkezés”. Tehát ha valamiben nem értünk egyet, akkor sem céлом, hogy a kettőnk véleményét leromboljam, hanem hogy lássuk, abból mit építhetünk fel. Amikor Kárpát-medence-szerte jártam a pedagógusok között, s hallottam, milyen problémákat fogalmaznak meg, hogy milyen mentális állapotban vannak, arra jutottam, hogy szükségük van egy platformra, ahol maguk között lehetnek, ahol feltöltődhetnek, akkor született meg bennem az ötlet.

A Pedagógus Expó kezdetben egy 80 fős élmény- és pedagógiai konferencia volt, idén januárban pedig már hatodik alkalommal rendezik meg azzal a céllal, hogy egy olyan napot töltsenek együtt a pedagógusok, ahol szakmailag és emberileg is össze tudnak kapcsolódni, ahol olyan támogatást kapnak, amiben szembesítjük

őket – pozitív értelemben – a felelősségükkel, a hivatástudattal, hogy mennyire értékesek a társadalom számára a jelen és a jövő tekintetében is. Természetesen arra is presszionáljuk őket, hogy ne hagyják abba az önfejlesztést, mert körülöttünk minden változik, amihez muszáj alkalmazkodni; érdemes fejleszteni tudásunkat, naprakésznek kell lennünk ezen a pályán, és az is nagyon fontos, hogy legyen egy olyan eszköztárunk, amit bármikor és bárhol fel tudunk használni. Ezért vagyok igazán hálás és boldog attól, hogy évről évre egyre több kiállítója van a Pedagógus Expóknak, akik megannyi témában számtalan innovációval rukkolnak elő. Míg az előző években háziasszonya és főszervezője voltam a rendezvénynek, az idei évtől az új elfoglaltságaimból adódóan már vendége leszek ennek az igazán izgalmas és hasznos napnak. Végtelenül büszke vagyok rá, hogy az álmaim és a célkitűzéseim tovább élnek és szolgálják a pedagógusokat.

A Pedagógus Expóhoz hasonlóan szeretnék további segítséget nyújtani a pedagógusoknak, ezért 2024 tavaszára különböző témanapokat szervezünk pedagógusképző intézményekben, amiknek több funkciójuk lenne: egyrészt hasonló célt szolgálnának, mint a Pedagógus Expó, illetve azt, hogy összekössük a leendő pedagógusokat a munkáltatókkal, vagyis a fenntartókkal. Szeretném, ha a két fél között létrejönne egy kommunikáció, ami áthidalhatná az esetleges szakadékokat. Céлом, hogy a frissen diplomázott pedagógusokat behívjuk a pályára, és lehetőségeink szerint meg is tartsuk őket.

Milyen jelentőségteljes feladatokat kapott a kinevezéssel?

Nagyon pörgős és jól szervezett körülmények közé csöppentem az államtitkárságon. Hamar kiderült, hogy azonos szemlélettel, eltökéltséggel és lendülettel tekintünk a munkára *Maruzsa Zoltán* államtitkár úrral, akitől az első perctől kezdve nagyon sokat tanulok. A feladatokat folyamatosan egyeztetjük egymással, ugyanakkor a Köznevelésért Felelős Államtitkársághoz tartozó négy főosztály hozzám került, ami számomra abszolút új helyzetet jelent, hiszen alapvetően nem alkalmazotti világban szocializálódtam, most pedig 70 emberért tartozom felelőséggel. Olykor érzem a hiányát annak, hogy nem voltam részese a hivatali szocializálódásnak, viszont sokszor előnyét veszem annak, hogy „máshonnan” jöttem, hiszen így közös erővel tudunk küzdeni a pedagógusokért a kollégáimmal; ez nekem is és másoknak is előny lehet, amit kamatoztathatunk. Szeretném hozzátenni, hogy sokáig azt éreztem az életem során, hogy keresem az utam. Viszont most – hogy nagy örömmel átvehettem a kinevezéssel járó feladatokat – úgy érzem, végre megérkeztem.

Több mint 20 éves pályafutása során közelről tapasztalhatta a pedagóguslét szépségét és nehézségeit is, akár kollégái visszajelzéseiből is. Miként tudja ezeket beépíteni a mindennapi munkájába, illetve honnan inspirálódik, van-e esetleg olyan pedagógusszemélyiség, akitől sokat kapott pályája során?

A legnagyobb motivációt egyértelműen a gyerekektől kapja a pedagógus. A gyerekek mindig a földelés, a meg-

Mik a főbb tervei, célkitűzései a jövőre nézve?

Amiért mindig is dolgoztam, azt továbbra is megmarad, tehát szükségszerűnek tartom, hogy hangot adjak annak, hogy a köznevelésben – Kodály pedagógiájához kapcsolódva – a „tudatalatti magyarság” megjelenjen. Azt gondolom, hogy napjainkban a világon való életben maradásunk egyik kulcsa az identitás. Ebben a sokszínű, nyüzsgő, izgalmas világban sokan úgy hiszik, hogy ha túl nagy hangsúlyt fektetünk a saját nemzeti identitásunkra, azzal korlátozhatjuk magunkat vagy a gyermekeinket. Viszont az a tapasztalatom, hogy minél erősebb a saját identitásunk, annál könnyebben fogadunk el másokat vagy vagyunk képesek mások felé nyitni. Egyszerűen emberi szükségletünk, hogy legyen valamilyen stabilitásunk, ezért úgy hiszem, elengedhetetlen, hogy

nyugvás, a természetes jószág élményét adják, elképesztően sokat tudok tőlük tanulni. A Soproni Egyetemen mindmáig óraadóként dolgozom, szakmódszertant oktatók pedagógushallgatóknak és pedagógusoknak egyaránt, illetve amikor lehetőségem adódik, természetesen az *Így tedd rá!* programjaira is eljárók. A gyerekek között egyfajta flow-élményt élek meg. Pedagógusként nem lehet unatkozni. Minden momentum változatos, minden perc más; ha a gyerekek között vagyunk, mindig változatosnak érezhetjük a világot, de a pedagógusokkal is nagyszerű élményeket szerzek, hamar egymásra tudunk hangolódni, ami sokat segíthet nekünk a közös munkában.

Ugyanakkor sajnos nincsenek emlékezetes, jó tanárain, viszont a rossz tapasztalatból is lehet építkezni. A néptánc miatt sokszor „leírtak” engem a tanárain; az egyetemen viszont azt vettem észre, hogy az emberek egy idő után elkezdtek körém gyűlni. Akkor jöttem rá, hogy milyen jó vagyok bizonyos dolgokban. Egyszerűen az egyetemen kinyílt a világ előttem.

Egy korábban megjelent interjúban azt mondta, hogy Kodály Zoltánt tartja a példaképének. Miben tud a tekintélyes zeneszerző és tanár példaképként szolgálni?

Kodály Zoltán neve hallatán jellemzően mindenki a zenei koncepciójára gondol, de nekem sokkal meghatározóbb pedagógiai attitűdje: ahogyan a gyerekekhez viszonyult, vagy éppen a pedagógusokat segítette gyakorlati és elméleti síkon egyaránt. Kiemelten meghatározó számomra, ahogyan a magyarság és a pedagógia viszonyáról vélekedett.

a pedagógusképzésben ez – éppúgy, mint a köznevelés egyéb területein – nagyobb szerepet kapjon.

Mindemellett fontos számomra, hogy ott álljak a pályakezdők mellett, és egyszerre képviseljem minden lehetséges módon a magyar pedagógiát, a pedagógusokat és mindenekelőtt a gyermekeket és a családokat, hiszen ők alkotják jelenünk és jövőnk egyaránt. Erre a feladatra esküdtem fel, és ennek megfelelően igyekszem minden nap cselekedni a jövőben is. Ami azonban most leginkább kitölti mindennapjaimat, az a megvalósuló tanárbér-emelés. Büszkeséggel és örömmel tölt el, hogy részese lehetek ennek a történelminek nevezhető folyamat első, jelentős állomásának, ami a valaha volt legnagyobb pedagógus béremelés hazánkban. A kormány döntése szerint 2025-ig több mint 93 százalékkal emelkedik a tanítók, tanárok és az óvónők bére. A januári átlagosan 32,2 százalékkal emelt bért már februárban megkapják. Bizom benne, hogy ez minőségi változást jelent majd az oktatás terén. Ez az intézkedés jelentős dolog számomra is, hiszen köznevelési helyettes államtitkárként egyszerre képviselem a gyermekeket, családokat és pedagógusokat, a pedagógiát és a nevelési-oktatási folyamatokat is.

A hétköznapi megértéséhez látnunk kell az összefüggéseket

Jelenkorunk történelmi, társadalmi és politikai eseményeiről a hétköznapi embernek is van tudomása. A folyamatok megértéséhez viszont elengedhetetlen, hogy tisztában legyünk az ok-okozati összefüggésekkel, amihez nagy segítséget nyújtanak az *Állampolgári ismeretek* tankönyvek. A 8. évfolyamosok részére szánt *Állampolgári ismeretek* tankönyv szerzőjével, **Csapodi Zoltánnal**, az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium igazgatójával beszélgettünk.

Szöveg: Karkó Ádám

Ön mit gondol, miért fontos tisztában lennünk az állampolgári ismeretekkel?

Az egyetemi tanulmányaimnak a 1980-as és '90-es évek fordulóján történelem és német szakon egyáltalán nem volt része semmilyen hasonló képzés, így a középiskolai tanítási gyakorlatom során kezdtem rádöbbenni, mennyire érdekli a diákokat az aktuális világ társadalmi-

politikai-gazdasági vetületeinek megismerése. 25 évvel ezelőtt Európa-klubot vezettem be az ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnáziumban, majd elvégeztem az ELTE Jogi Karán a *Jogról közérthetően* című programot, s éveket tanítottam törli fakultáció keretében ennek a gyakorlatias tananyagát, de jártam versenyezni a diákokkal a Civitas Alapítvány és más intézmények EU-s vetélkedőire. Évek óta pedig az Országos Középiskolai Problémamegoldó Versenyen (OKPV) indítok csapatokat, s dolgozom a verseny döntőjének zsűrijében. Megtapasztaltam, hogy ezek a témák és az a lehetőség, hogy a diákjaim belekerülhetnek konkrét gyakorlati vitahelyzetekbe, véleményt alkothatnak fontos társadalmi kérdésekről, eljátszhatják a helyzeteket, s ezáltal még jobban át is érezhetik a szereplők, a döntéshozók nehéz helyzetét, maguk pedig hihetetlen tudásra tesznek szert az adott témákban, nemcsak felvillanyozza őket, de sokat is tanulnak, s meghatározó lett sokuknál a pályaválasztásban is. Az új NAT kapcsán kifejezetten megörültem, hogy állampolgári ismeretek néven a 8. évfolyamon kötelező lett a tantárgy, a 12. évfolyamon pedig a gimnáziumokban kell és lehet tanítani.

Tőlünk Nyugatra, de még sok közép-európai országban is teljesen természetes, hogy éveken keresztül készítik fel a diákokat arra, hogy ne csak szaktantárgyakat, hanem a hétköznapi élet politikai, gazdasági, társadalmi környezetét is megismerjék. Az állampolgári ismeretek tárgya idehaza a kisebb egységektől, a családtól, a településtől a nagyobbakig halad, majd eljut a nemzetig, az államig, az Európai Unióig, sőt globális kérdésekig is.

Korábban a történelemtanáraink jelentős része még az 1945 utáni témáktól is megijedt, s igyekezett nem eljutni idáig a történelemórákon. Egy ideje viszont stabilan része a jelenismeret az érettségi követelményeknek, és ha felelősen akarjuk felkészíteni a diákjainkat, akkor kötelező a mai magyar és egyetemes társadalmi, politikai témák megismertetése is. Azt sajnálom, hogy a legutóbbi Nemzeti Alaptantervben (NAT) a gazdasági ismeretek jelentős része kikerült a történelem követelményei közül, de örültem, hogy az *Állampolgári ismeretek* tankönyvbe több fejezetnél is be tudjuk csempészni a praktikus és alapvető gazdasági ismeretek izgalmas és fontos témáit.

Hogyan kell elképzelni tananyagfejlesztőként a munkáját az *Állampolgári ismeretek* tankönyvek esetében?

Bár tudatosan jelentkeztem a feladatra, végül magam is megijedtem, amikor hirtelen megkaptam a megbízást, s elindult a munka, mert úgy gondoltam, hogy – új tantárgyról lévén szó – csapatban fogunk dolgozni, s lesz idő jól végiggondolt koncepció kidolgozására. Végül a munkát csak annyiban osztottuk meg, hogy én írtam a 8.-os tankönyvet, aminek *Boronkai Szabolcs* volt a lektora, aki a 12.-es tankönyvet készítette – annak viszont én voltam a lektora. Bár a témák nagyjából 80 százalékban fedték egymást, egészen eltérő koncepciót alkottunk a korosztálynak megfelelő sajátosságokkal, így azt gondolom, hogy a gimnazisták számára elég kihívást és sok új anyagot fog rejteni a 12.-es könyv is, ahol már sokkal több a tényanyag, de sok-sok fejlesztő- és vitafeladattal, illetve kreatív lehetőséggel fognak találkozni a diákok.

Milyen célokat fogalmazott meg a kiadvány elkészítésekor?

Bízom benne, hogy lesz elegendő kínálat és igény ennek az új tantárgynak a tanítására; igyekeztem úgy megalakítani a könyvet, hogy automatikusan vezesse a tanár kezét a sok-sok kreatív lehetőség felé. Elsődleges volt számomra, hogy a könyv különösebb tanári képzés nélkül is azt sugározza, hogy ebben a korosztályban elsődlegesen ne sűrű és bonyolult szaknyelvű, nyelveze-

tú tananyaggal untassuk a diákokat, hanem hogy a sok változatos és önálló munkára sarkalló feladat és kérdés szinte beszippantsa a tanárt és a diákat egyaránt, ezért az egyes leckék rövidek, általában kétoldalasak, ahol sokszor érezhetjük azt, hogy egy-egy témánál még szívesen elidőznénk. Viszont annyi lecke van a tankönyvben, ahány tanóra az év folyamán.

A 8. évfolyamosok részére szánt tankönyvben számos érdekességgel és színes tananyaggal találkozhatnak a könyv olvasói. Pontosan milyen elemekből, szakaszból áll a tankönyv?

A könyv a családtól indul, majd továbblép a közvetlen környezetünkre, a településünkre, s utána tágítja a horizontot a nemzet, az állam és végül a globális kérdések felé. A kötet végén önálló fejezetet kaptak a gyakorlatias teendők – mindennapi ügyintézés címmel –, a nagyon aktuális fogyasztóvédelmi kérdések és egy rövidebb fejezetben bemutatjuk az ún. nagy ellátórendszereket (köznevelés, egészségügy, szociális szféra). Utóbbira éppen a következő év elejétől lesz szükségük a diákoknak, amikor az Iskolai Közösségi Szolgálat kötelező 50 óras tevékenységét megkezdik.

Milyen módszertant érdemes alkalmazni e tantárgy tanításakor? Mire kell koncentrálnia egy tanárnak, amikor az állampolgári ismereteket oktatja?

A könyv ad egy vonalvezetést, de szinte minden ponton választási lehetőségeket is felkínál, például rögtön a bemelegítő, felvezető feladat is két lehetőséget ad: vagy egy kép és a hozzá tartozó kérdések alapján indítunk, vagy pedig egy, a témára vonatkozó rövid alaptörvényi idézetet beszélhetünk át a megadott vagy egyéb spontán felmerülő kérdések megválaszolásával. Úgy éreztem, hogy a jogi és mindennapi működésünk legalapvetőbb szabályait, elveit tartalmazó alaptörvényt mindenkinek illene megismernie; így minden leckéhez kerestem olyan mondatot, szakaszt, ami nemcsak az adott témára vonatkozik, de jól megvitatható, s kiváló alap lehet egy beszélgetéshez, például, amikor a család témánál bekerült az a passzus, hogy „A nagykorú gyermekek kötelesek rászoruló szüleikről gondoskodni”, ez egy újdonságával revelációs erővel ható gondolat a még épp egészen fordított helyzetben élő és gondolkodó évfolyam számára; a beszélgetések során kiderül, hogy sok családban mindennapos gyakorlat, hogy időről-időre vagy épp tartósan rászoruló hozzátartozóról kell gondoskodni, s hogy az milyen nehézségekkel és szépségekkel jár.

Már három éve bevezettük a tárgyat, de számomra és a diákjaim számára most vált igazán izgalmas tananyaggá a tantárgy, hiszen elkészültek minden fejezethez, témához a kreatív feladatok, amelyeket hihetetlenül élveznek a diákok: akár otthoni, családi körben történő beszélgetéshez adok fel feladatot, ha családtörténeti kutatást kell végezni, vagy éppen amiben benne vagyunk az aktuális tananyag kapcsán: minden egyes diák keresett egy problémát a környezetében, s a probléma megoldási javaslatát tartalmazó levelet írt a saját polgármesterének; na, ez fogja őket tudatos és aktív állampolgárrá nevelni: ez a valódi célom.

Mi a helyzet a középiskolásoknak, pontosabban a 12. évfolyamosoknak készült tankönyvvel? Milyen fejlesztéseket eszközöltek azon a tankönyvön?

Ez a mű a Szilágyi Erzsébet Gimnázium tanára, Boronkai Szabolcs munkája. Szabolcs már régóta fejleszt hasonló témában tankönyveket, tananyagokat, ennek tapasztalatait tudta beépíteni a könyvbe. A 12.-es kötet jóval több ismeretanyagot tartalmaz, egyrészt, mert ez a korosztály már fel tudja dolgozni azokat, másrészt pedig ez több témában is segíti az érettségire való felkészülést. A könyv számtalan forrást – szöveg, kép, térkép, grafikon, diagram stb. – tartalmaz, amelyek fontos, izgalmas és érdekes vetületeit mutatják meg az adott témának, s serkentenek vitára, beszélgetésre, elemzésre. Szabolcs kötete sok projektfeladat mellett az érettségire való konkrét felkészülésben is segít, akár mintafeladatokkal is.

Hogyan látja, más tantárgyak tanításában is alkalmazható a tankönyv?

Azt gondolom, hogy minden tantárgynál, amely valamilyen formában foglalkozik az aktuális társadalmi, gazdasági, politikai kérdésekkel, s ezáltal a diákokat az önálló felnőtt életre, a társadalomban való eligazodásra készíti fel, jól hasznosíthatják a tantárgy által szerzett ismereteket, készségeket.

Mennyire segíti a tanárok – leginkább a történelem-tanárok – munkáját a kiadvány?

Ahogy korábban a *Társadalomismeret* tantárgy, úgy az *Állampolgári ismeretek* tantárgy jól tudja segíteni, kiegészíteni a történelem tantárgy oktatását. A Trefortban mint igazgató magamhoz vontam a tárgy oktatását nyolcadikban; így lehetőségem van felmenő rendszerben egy év alatt megismerni az iskolám összes diákját, de más esetben szerencsésnek tartanám, ha az aktuális osztályban tanító történelem- vagy a földrajztanárok tartanák a tárgyat, mert akkor kapnának egy hatalmas lehetőséget, hogy többet beszélgessenek, vitatkozzanak, több kreatív feladatot adjanak diákjaiknak egy olyan tárgy keretében, amiből nem feltétlenül kell majd mindenkinek érettségiznie vagy pontot érő jegyet szereznie.

Egy verseny a projektkészségek fejlesztéséhez

A csapatban gondolkodás, az együttműködés, a közös alkotás mind olyan készségek, melyekre egyre nagyobb szükség van a munka világában. Ezeket és más hasonló készségeket hivatott fejleszteni a Diákprojektverseny, mely az előző tanévben indult útjára.

Dr. Pálvölgyi Lajossal, a Magyar Pedagógiai Társaság Projektpedagógiai Szakosztály elnökével, a verseny alapítójával és **Fodor Andreával**, a Projektcoach Consulting Kft. alapítójával, a verseny egyik zsűritagjával beszélgettünk a verseny célkitűzéseiről, támogatóiról és az előző év tapasztalatairól.

Szöveg: Vágóné Ugró Szilvia

Mikor és milyen céllal indították útjára a Diákprojektversenyt?

Dr. Pálvölgyi Lajos (P. L.):

A program az előző tanévben indult. A felhívásra összesen 52 pályázat érkezett az ország különböző pontjairól, gimnáziumokból, technikumokból. Célunk az volt, hogy a pedagógusokat

projektek szervezésére inspiráljuk, hogy fejlesszük a fiatalok projektszemléletét, elvégre mindketten a projektmenedzsment szakmában dolgozunk. A verseny olyan fontos kompetenciákat fejleszt, melyek úgy a munkában, mint a magánéletben jól hasznosíthatók. A pályaeorientációt és az önismeretet is segíti, mivel a projektek által a diákok sok új tapasztalatot szerezhetnek.

Ki és milyen feltételekkel indulhat a versenyen?

P. L.: Középisikolások csapatok indulhatnak. Az ideális létszám 5–8 fő, de ezt a létszámot a tanárok kérésére módosítottuk, így jelenleg két főtől kezdve egy egész osztály számára is lehetséges a jelentkezés. Bármilyen középisikolából küldhetnek pályázatot a diákok, sőt az ideit évtől már külhoni projekteket is örömmel fogadunk.

A projektek témája nincs konkrétan meghatározva a versenykiírásban, a fiatalok szabadon dönthetnek a témáról. Melyik témát választották a legtöbben?

P. L.: A pályázóktól azt várjuk, hogy olyasvalamit alkossanak, ami hasznos az iskolájuk, vagy valamely célcsoport számára. A pályázat fontos eleme a reflexió. Ez olyan kérdésekre keres választ, hogy *Mit csináltunk?*, *Hogyan csináltuk?*, *Mit tanultunk belőle?* Tavaly a fenntarthatóság témája nagyon erősen dominált, huszonhét versenymunka érkezett ebben a témakörben, kilenc pedig a digitális tematikát érintette. Azért sem adtunk meg konkrét témákat, hogy az önismeret bővítését

és a pályaeorientációt ne korlátozzuk; voltak, akiket ez a szabadság inspirált, de olyanok is voltak, akik emiatt nem jelentkeztek.

Fodor Andrea (F. A.):

Kifejezetten előnyére vált a versenynek, hogy nem volt konkrét téma megadva. Sokféle projekt, számos ragyogó ötlet érkezett be

hozzánk, melyeket alapvetően a diákok találtak ki, és ők dolgoztak a megvalósításukon. Informatika témában kiemelném például, hogy egy csapat alkalmazást készített a tanulók tájékoztatására az iskolában kihelyezett monitorokon, valamint létrehozott egy olyan alkalmazást is, amely megmutatta, mennyien vannak a büfében, hogy a tanulók lássák, érdemes-e a szünetben odamenni. Egy asztaloscsapat egy egészen különleges asztalt alkotott nagyon komoly funkciókkal. A társadalmi célú témák között volt egy olyan projekt, amelyben a gyerekek egy társasjátékot alkottak, melyben feltűntették, hogy a munka világában milyen helyzetek érhetik őket és ezekre milyen reakciót érdemes adni. Ez mind csak kiragadott példa, számtalan remek ötlet és kivitelezés érkezett be hozzánk.

Milyen módon lehet benyújtani a pályázatokat? Hogyan történik a versenymunkák elbírálása?

P. L.: A jelentkezés nevezéssel indul, ahol egy 18 év feletti személy regisztrál, itt még nem kell megadni a témát. Pár hónap múlva kell feltölteni az írásos anyagot egy oldalra, ezt idén április 1. és április 8. között tudják majd megtenni a jelentkezők. A beérkezett munkákat a zsűri egy pontrendszer szerint elbírálta és kiválasztotta azt a 30 projektet, amely továbbjutott. A második forduló a csapatok választása szerint online vagy offline zajlott. A verseny záró eseményén az offline lehetőséget választó csapatok a zsűri előtt, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar tantermeiben prezentálták a projekt-

jüket. Ez egyrészt élmény volt számukra, hiszen közönség előtt, az egyetemen tartottak előadást, másrészt lehetőségük volt egymás projektjét is végighallgatni.

F. A.: Zsűritagként én a második fordulóra csatlakoztam be, a pályázatok elbírálásába. A feladat nehézsége az volt, hogy sok esetben az írásos pályázati anyag teljesen más képet mutatott, mint a projekt személyes bemutatása. Ugyanakkor emiatt nagyon érdekes és izgalmas is volt a feladat, és a sok különdíjnak köszönhetően minden témában tudtuk díjazni a legkiemelkedőbbeket.

A versenyt sok cég támogatja. Miért támogatja ezt a versenyt a versenyszféra, és hogyan történt a gyakorlatban az együttműködés?

P. L.: Mivel több évtizede dolgozom a versenyszférában, első körben az általam ismert cégeket kérdeztem meg, hogy támogatják-e a kezdeményezést. Sokan rögtön rábólintottak, hogy persze, támogatják. A logójukat feltüntettük, és folyamatosan kaptak tájékoztatást. Voltak olyan cégek is, amelyek nagyobb összeget adományoztak, és emellett különdíjat is kitűztek. Zsűritagokat is delegáltak, akik a különdíjak odaítélésében hoztak végső döntést. Főbb támogatóink a Deutsche Telekom, a MOL, a Richter Gedeon, a Project Management Institute Magyar Tagozat és a Magyar Projektmenedzsment Szövetség. A HiSchool Alapítvány nem pénzzel támogatta a fiatalokat, hanem mentorálással, tanácsadással. A cégek abban is segítettek, hogy a saját online felületeiken népszerűsítették a kezdeményezést. A versenyt *Magócs Éva* (ELTE PPK) kollégámmal együtt szervezzük.

F. A.: Mi a projektmenedzsment és az oktatás területén tevékenykedünk, innen ismerjük egymást Lajossal. Nekünk mint a projektmenedzsment-oktatással foglalkozó szervezetnek nagyon fontos a projektmenedzsment-szemlélet átadása a felnövekvő generáció számára. A személyes véleményem is az, hogy a projektmenedzsment az élet egyre több területén kap nagy hangsúlyt, sőt a vállalati életben is exponenciálisan növekszik a szerepe. Minél jobban automatizáltak a folyamatok egy vállalatnál, annál inkább a különböző szakmák, eltérő területek együttműködését igénylik, és ezeket a folyamatokat csak projektmenedzsmenttel lehet megfelelően kézben tartani. A projektmenedzsment létjogosultsága, szerepe dinamikusan nőni fog a jövőben, emiatt egyre nagyobb szükség lesz projektmenedzsmentre is.

Mesélnének az előző év nyertes pályázatairól?

P. L.: A fődíjat a *Budapest II. kerületi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium* csapata kapta, akik a projektjükben egy oktatási konferenciát szerveztek. Itt nemcsak a témaválasztás volt figyelemreméltó, hanem a pályamunka komplexitása, tudatossága, kidolgozottsága is. Szétosztották a feladatokat és a nemzetközi tájékozódásra is gondoltak. Felkeresték a Finn Nagykövetséget, ahol a finn oktatási rendszerről készítették interjút. Erről film is készült, ami része volt a benyújtott pályázatuknak. A másik kiemelt projekt a fenntarthatóság témájához kapcsolódott, ezt a *Közgazdasági Politechnikum Alternatív Gimnázium* csapata adta be. Készítettek egy napelemes kis egységet, ami napelemből, akkumulátorból és különböző átalakítókból áll; gyakorlatilag egy hordozható áramforrást hoztak létre, amivel lehet telefont, laptopot tölteni. Ennél a projektnél az önállóság, az eredményesség és a reflexió volt kiemelkedő.

Hogyan hat a Diákprojektverseny hosszú távon a diákok életére?

F. A.: A hosszú távú hatásait majd csak évek múlva tudjuk lemérni, ennek ellenére úgy gondolom, hogy a projektmunkák gyakorlása nagy hatással van a készségek fejlődésére; a kommunikáció, az együttműködés, a siker érzése, az a tudat, hogy együtt hoztak létre valamit, ami használható, ami értékes, alapvetően nagyon sokat adnak a fiataloknak. A verseny ehhez annyit tud még hozzátenni, hogy a pályázók visszajelzést kapnak a munkájukról, hiszen fontos a munkájukat elismerni. Nagyon jól le lehetett mérni a pályamunkákon a pedagógusoknak a hozzáadott szerepét és értékét is, tehát azt, hogy milyen sokat jelent egy támogató pedagógus jelenléte, aki inspirálja, motiválja a gyerekeket.

P. L.: Amikor véget ért a verseny, a diákoknak és a tanároknak is lehetőségük volt egy online felületen visszajelzést adni. Pozitív visszajelzéseket kaptunk: hasznosnak találták, és érzelmileg is megérintette őket. Kiemelték, hogy folyamatosan kaptak segítséget, támogatást, hogy csapatban dolgozhattak, és a csapatban mindenki azt csinálhatta, amiben a legjobbnak érezte magát.

A verseny honlapján további részletek és letölthető projektpedagógiai módszertani anyagok találhatóak: <https://diakprojekt.hu/>.

Fotó: Nemes Zsolt

Erdőpedagógia: a környezeti nevelés egyik legjobb színtere

Manapság egyre jelentősegteljesebb, hogy az ember mit tesz a környezetével. A tudósok évek óta kongatják a vészharangot. Fontos, hogy gyermekeinket a környezeti tudatosság, a fenntarthatóság jegyében oktassuk. Ennek az eszmének ad teret az erdőpedagógia. **Kövecsesné dr. Gósi Viktóriával**, a Széchenyi István Egyetem egyetemi docensével és **dr. Lampert Bálinttal**, a Széchenyi István Egyetem egyetemi adjunktusával beszélgettünk az erdőpedagógiáról, annak hasznosságáról és szerepéről a környezeti nevelésben.

Szöveg: **Karkó Ádám**

Mit jelent az erdőpedagógia? Milyen pedagógiai elvekre, illetve módszertani célkitűzésekre épül?

Dr. Lampert Bálint (L. B.): Erdőpedagógiának alapvetően azt a tevékenységet nevezzük, amellyel az erdő – az erdőtörvény által előírt – közjóléti funkciójának megvalósítására törekszünk az ifjúság körében. Ez jelenti az erdő, az erdőhasználat, az erdőgazdálkodás megismertetését; az erdészek munkájának, valamint az erdő mint természeti és gazdasági érték megbecsülésének elősegítését; az erdőtudat, illetve környezettudat kialakítását.

Ez utóbbi célkitűzés teszi indokolttá az erdőpedagógia kifejezés használatát, ugyanis pedagógiai kultúrát és tevékenységet tételez fel. Az erdőpedagógia a németországi erdészeti felsőoktatásban indult el, ahol projektek formájában az erdészeti egyetemek hallgatói az erdőben, a terepen sajátíthatták el azt az ismeretanyagot, amely lehetővé tette, hogy vezetni tudják a kisiskolások erdei iskolai foglalkozásait. Az erdőpedagógia a természet rendszerszerű működésének elvét az erdei életközösség példáján keresztül mutatja be. Egyben igyekszik tudatosítani, hogy az erdő nemcsak tiszta természet, hanem kultúr- és gazdasági tér is, ahol folyamatosan jelen van az ember. Módszertanában az érzékszervi tapasztalatszerzésre épülő, a közvetlen megismerést segítő eljárások mellett az élménypedagógiai módszerek, a drámapedagógia, a kutatás-felfedezés alapú eljárások, a projektmódszer, a kooperatív tanulás és a vizsgálatok jelennek meg.

Kövecsesné dr. Gósi Viktória (K. G. V.): A győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán és Társadalomtudományi Karon az Erdőpedagógia Projektet 1996-ban alkotta meg harmóniaelmélete alapján *dr. habil. Kováts-Németh Mária*. Mi ebbe a projektbe hallgatóként, majd az erdei iskola programvezető erdőpedagógusaiént tudtunk bekapcsolódni, ami azóta is rendkívül sok gyakorlati tapasztalatot ad hozzám a neveléstudományi elméleti tudásunkhoz. Az induló projektet *Kocsis Mihály*, a Ravazdi Erdészet akkori vezetője és *dr. Magas László*, a Kisalföldi Erdőgazdaság korábbi vezérigazgatója is támogatta. Ezen három személynek köszönhető a Ravazdi Erdei Iskola létrejötte, az a szakmai munka, amelynek köszönhetően a mai napig tanítók generációi indulnak el úgy Győrben a pedagóguspályán, hogy szeretettel és elkötelezettséggel valósítják meg a felnövekvő generáció környezeti nevelését.

Milyen korosztályra fókuszál az erdőpedagógia? Már az óvodásokat is érinti, vagy az iskolába lépés után érdemes ezt a fajta nevelést elkezdeni?

K. G. V.: A természet, az erdő megismerése, megszerettetése minden életkorban fontos feladatunk, hiszen a természet iránti érzékenység fokozása, az óvó-védő magatartás a környezettudatos életmód kialakításának alapja. Ahogy már a 20. század elején is kiemelték elődeink, csak azt tudjuk megvédeni, amit szeretünk, ismerünk, amihez érzelmekkel kötődünk. Ez a kötő-

dés tudja azt is megalapozni, hogy felnőtt életünkben a fenntarthatóság elveit figyelembe véve hozzuk meg döntéseinket.

Napjainkban azért is különösen fontos ez, mert a gyerekek egyre inkább elidegenednek a természeti környezettől; a gépek, az okoseszközök által közvetített tartalmak mellett kimaradnak olyan tapasztalások, hatások, amelyek az érzékszerveiket, idegrendszerüket, mozgásukat hatékonyan és a koruknak megfelelően tudják fejleszteni. *Richard Louv* író 2005-ben megjelent munkájában beszél először a természethiányos állapotról. Nem egy diagnosztizálható betegségről van szó, hanem egy problémafelvetésről, amely azt mutatja be, hogy a gyermek és a természet közötti kapcsolat hogyan változott az utóbbi időszakban. Mind a közvetlenség, mind a szabadság, mind a rendszeresség formájában vannak változások, ami a személyiség egészére nézve nincs pozitív hatással. A testi-lelki fejlődés zavarait emeli ki *Richard Louv*, a figyelemzavar kérdéskörét, azt, hogy az érzékszerveinket csökkentetten használjuk, a pszichés, érzelmi betegségek aránya megnövekszik, aminek kapcsán elmagányosodás következik be.

Az erdei iskolák hogyan kapcsolódnak az erdőpedagógiához, hogyan segítik a környezettudatos nevelést?

L. B.: Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészeti Erdei Iskola Szakosztálya 1996-ban alakult azzal a céllal, hogy a gyakorlatban is kiteljesítse azt a felelősséget, amit a magyar erdészek éreznek az ifjúság környezeti neveléséért. Az azóta eltelt évtizedekben az országban kiépült az erdészeti erdei iskolák hálózata, és kidolgozták az erdészeti erdei iskolák minősítési rendszerét is. Az erdőpedagógia elsősorban az erdészeti erdei iskolák tipikus módszertani gyakorlata, tehát a gyakorlatban

az találkozhat leginkább ezzel, aki ilyen típusú erdei iskolába megy az osztályával.

Az erdőpedagógia az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolat lehetőségét a fenntartható, természetkímélő erdőgazdálkodás hosszú távra tervező példáján keresztül mutatja be. Az erdőpedagógiai programok jó lehetőségeket biztosítanak a biológiai sokféleleség fontosságának megértésére is. A gyakorlati tevékenységek, megfigyelések végzése által könnyebbé válhat a bonyolult ökológiai összefüggések megértése is. Emellett kialakítható a gyermekekben a felelősségvállalás, a környezetóvó attitűd, valamint a cselekvőképesség a környezeti ügyekben.

Hogyan valósul meg az erdőpedagógia a hétköznapiakban, az iskolapadban?

K. G. V.: Az erdőpedagógiai programok az ország számos erdei iskolájában igénybe vehetők szolgáltatások formájában is, amiket többnyire erdőpedagógusok, erdészeti szakemberek, környezeti nevelők valósítanak meg, a köznevelési intézményekben pedig a környezetismeret-órák, az osztályfőnöki órák, osztálykirándulások során is bőven van lehetőségünk kipróbálni ezeket.

Az erdei iskolákban sok esetben erdészek, esetleg vadgazdálkodással foglalkozó szakemberek is dolgoznak. Hogyan kapcsolódik össze az ő munkájuk a pedagógusok munkájával?

L. B.: A németországi erdészek már az erdőpedagógia megalkotása kezdetén felismerték, hogy a sikeres szemléletformálást nem tudják megvalósítani pedagógiai háttér nélkül. Az erdész és a pedagógus munkája a látszólagos különbözőség ellenére egy dologban mindeképp hasonló: a kitartó munkájuk eredménye csak

hosszú évek, évtizedek után válik láthatóvá. Ez a fajta elköteleződés az értékkeremtés iránt fontos kapocs tud lenni a közös munkában, mivel sikeresen ötvöződik a *mit tanítsunk?* és a *hogyan tanítsunk?* kérdésköre. Előbbin a hiteles erdészettudományi (környezet- és természettudományi) szakmai ismereteket értjük, amit az erdészeti, vadgazdálkodási, de sok esetben természetvédelmi területen dolgozó szakemberek közvetítenek. Az utóbbi kérdéskör esetében a neveléstudományi háttérrel a pedagógus szakemberek adják át. Ez a fajta kölcsönös együttműködés teremti meg az erdőpedagógia környezeti nevelésbeli sikerességének alapját.

Az erdei iskolákon kívül milyen más meghatározó elemei léteznek még az erdőpedagógiának?

L. B.: Az erdőgazdaságok nagy hangsúlyt fektetnek a közönségkapcsolatokat fejlesztő, a szemléletformálást támogató programokra. Ebben kulcsszerepe van az erdei iskoláknak, azonban ez nem azt jelenti, hogy azok feltétlenül ott is valósulnak meg.

Az egyik legjelentősebb ilyen elem az *Erdők Hete*, amelyet az OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztálya indított el állami erdőgazdaságok bevonásával. Azóta az *Erdők Hete* bekerült az „erdőtörvénybe” is, amelynek „rendezvényei azt a célt szolgálják, hogy az ország lakossága tájékoztatást kapjon az erdők állapotáról, az erdőgazdálkodási tevékenység helyzetéről, a Nemzeti Erdőprogram végrehajtásáról.”

Ide sorolhatjuk még a *Muzsikál az erdő* komplex, összművészeti rendezvénysorozatot is, melyet a szakosztály korábbi titkára, *Szabó Lajos* erdómérnök hívott életre. A program felöleli a művészetek rétegeit, a természet, a környezet megóvásának a fontosságát, a fenntartható életforma jelentőségét. Fő célja a környezettudatos, fenntartható életforma népszerűsítése az erdő és a zene, a művészet erejével. Kiemelhetők még az *Erdei Vándortáborok*, amelyek olyan felsős és középiskolás diákokat céloznak meg, akik testköz-

ből szeretnének megismerkedni hazánk természeti és kulturális értékeivel, valamint megtapasztalni az erdeivándor-életérzést.

Vannak olyan pedagógus-továbbképzések, szakmai könyvek, melyek segíthetik a pedagógusok környezettudatos nevelési törekvéseit?

K. G. V.: Egyetemünk kínálatában szerepel a *Projektrendszerű környezeti nevelés szakterületen pedagógus szakvizsgára felkészítő továbbképzés* is, amelynek részeként az erdőpedagógia elméleti és gyakorlati kérdéseit is megismerhetik az érdeklődő kollégák, illetve a diaszpórában tevékenykedő hétvégi magyar iskolák pedagógusai számára szervezett szakirányú továbbképzésünknek is részét képezi az erdőpedagógia. A tanító- és óvóképzők programjában is nagyon sok helyen jelenik meg az országban a környezeti nevelés részeként az erdőpedagógia, Sopronban pedig szakirányú továbbképzés során szerezhethetnek az érdeklődők erdőpedagógus végzettséget.

Milyen hosszabb távú eredményeket érhetünk el, ha a pedagógusok kellő hangsúlyt fektetnek a környezeti nevelésre?

K. G. V.: Az előttünk álló évtizedek számos kihívást tartogatnak az emberiség számára. A környezeti nevelés támogatja egy olyan környezettudatos generáció felnövekedését, akik a fenntarthatóság szemléletmódját szem előtt tartva képesek a cselekvésre, az együttműködésre, a hatékony problémamegoldásra. Fontos lenne, hogy a klímaszorongás helyett érezzük a kompetenciát, azt, hogy képesek vagyunk tenni egy szebb és jobb jövőért.

Honfoglaló fegyver az iskola falai között

Innovatív Pedagógia rovatunk következő riportjában egy olyan szakkört mutatunk be, amely egyszerre merész, innovatív – és hagyományörző. Jelenleg Magyarországon több iskolában is tartanak íjászsakkört, bővítve ezzel a diákok megtapasztalási határait, és a szakkörök tárházát. De hogy miért jó ötlet nyílvesszőket beengedni az iskola falai közé, és milyen lehetőségeket nyithat meg ez a foglalkozás a gyerekek előtt, arról **Vladár Lászlóval**, a Bán Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola történelem szakos tanárával, az iskola íjászköztanójával beszélgettünk.

Szöveg: **Vágóné Ugró Szilvia** | Fotó: Vladár László

„A magyarok nyilaitól ments meg, Uram, minket!” – ez az a mondat, amit valószínűleg mindenki hallott már történelemórán annak kapcsán, hogy milyen kiváló íjászok is voltak őseink, amikor a Kárpát-medencébe érkeztek. S bár ezt a mondatot több száz évről korábbról eredeztetik, az íjászat napjainkban még mindig népszerű sportnak számít Magyarországon. Ezt a honfoglaló fegyvert sokan forgatják; vannak hagyományörző egyesületek, íjászszövetségek és otthon gyakorolható „hétvégi” lövészek is. Ami érdekesség még a harci eszközzel kapcsolatban, hogy nemcsak gyakorolják a használatát a magyarok, de néhány magyar iskolában már oktatják is: köztük a tiszafüredi Bán Zsigmond Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában is néhány diák órarendjében szerepel az *Íjászsakkör*. Talán megdöbbentő a gondolat, hogy gyakorlatilag lőni tanítanak egy általános iskolást, de ha kicsit részletesen mögé nézünk, felfedezhetjük, mennyi értéket hordoz ez az egyébként olimpiai sportág, s miért van az, hogy iskolaigazgatók beengedik az intézmény falai közé a nyílvesszőket.

Az Alföld szívében, a Tisza partján található kisváros Tiszafüred. A Református Egyház fenntartásában működik a Bán Zsigmond Általános Iskola, közel négy száz diákkal. Az iskolába nemcsak helyi diákok járnak, hanem a környező településekről is érkeznek gyerekek: Tiszaigarról, Tiszaörsről, Poroszlóról, Egyekről, Tiszaderzséről, Tiszaszőlősről és Tiszacsegéről. Az iskola saját iskolabuszokkal hozza-viszi a gyerekeket minden nap, ami nagy segítség a diákoknak, mert a tömegközlekedés nem túl jó hazánk ezen részén. A nyelvtanítás mellett művészeti alapszakok is vannak az iskolában; itt a gyerekek festeni, kerámiázni, tűzzománcolni, társastáncolni tanulhatnak heti 4-5 órában, ezek az órák segítenek nekik alkotni, tehetségüket kibontakoztatni. Lehetőségük van arra is, hogy íjászkodjanak, szintén tehetséggondozó programként heti 2 órában, szakkör formájában. *Vladár László*, a szakkör vezetője

2020 augusztusában végezte el az íjászköztanói képzést Szegeden a Magyar Íjász Szövetség (MÍSZ) szervezésében. A MÍSZ Iskolai Íjászprogramot hirdetett a magyar iskoláknak azzal a céllal, hogy segítse a szakkörök elindulását az ország több pontján. László is a szövetség honlapján talált rá a felhívásra, amire rögtön jelentkezett. Így került be az intézmény is a programba. 2020 szeptemberében hirdették meg először a szakkört, maga az íjászköztanói képzés pedig az ezt megelőző hetekben zajlott. A képzés hosszával kapcsolatban Vladár László elmondta: „Nekem csak egy hétig tartott, mert volt már előismeretem, tapasztalatom ebben a sportban. 2015 óta íjászkodom, azóta autodidakta módon tanulom, kutatom, hogy milyen típusú íjak vannak, milyen tulajdonságokkal bírnak, szabályokat tanulok, biztonságtechnikai előírásokat elemzek”, majd hozzátette: „ha valaki íjászköztanó szeretne lenni, célravezetőbb, ha van már benne jártassága, hiszen, ha nemcsak magam akarom megérteni az íjászatot, hanem tovább is akarom adni, jó, ha tudom, hogy miről tanítok.”

Fotó:
Sziráki Erzsébet Margit

A képzés tartalmazott elméleti és gyakorlati oktatást is, és vizsgával zárult. A Bán Zsigmond iskola elsőként indított Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében íjászszakkört, s a gyerekek oktatását olimpiai gyakorló íjakkal kezdte meg. A szakkörnek és a MÍSZ-nek is az a legfőbb célja, hogy utánpótlást neveljen ki, hiszen az íjászat ma egy olyan olimpiai sportág, amiben kevés magyar mutatja meg azt az erőt, amit őseinktől örököltünk. A szakkör indulásakor a szövetség biztosított az intézmény számára íjakat, nyílveszőket, vesszőfogókat, hálót, állványt és célokat. Azóta pedig, ha elkopik vagy eltörik egy eszköz, az iskola saját költségvetéséből pótolja, így ez a foglalkozás a gyerekek számára teljesen ingyenes. Jelenleg két 15 fős íjászcsoport van az iskolában, amelyek 5–8. évfolyamos gyerekekből állnak. A szakkört biztonsági okokból a tornateremben tartják, mert, ahogy László fogalmazott „az nem lenne túl szerencsés, ha valaki hirtelen elmenne előttünk.” A céltáblák a bordásfalak előtt vannak, a bordásfalra pedig vesszőfogó háló van kifeszítve, hogy ne sérüljön a berendezés. Bár Vladár László törekszik arra, hogy az órák szabadabb légkörben teljenek, azért a szabályokat mindenképp be kell tartani, azt, hogy mikor és hogyan lehet lőni, vagy hogy hol kell tartózkodnia azoknak, akik épp nem lőnek. Maga az óra sem úgy kezdődik, hogy bemennek, megfogják az íjakat és hajrá! Minden óra elején két nagyon fontos dolog történik. Egyrészt bemelegítenek: átmozgatják a testüket nyakkörzéssel, karkörzéssel, csípőkörzéssel, boka- és csuklólazítással. Másrészt ellenőrzik a felszerelést, megvizsgálják az állapotát mind az íjnak, mind a vesszőknek, mert egy rosszul útjára indított vessző bizony teljesen más helyre érkezik, mint ahová az íjász szánta. Vladár László elmagyarázta, hogy „a nyílveszők karbonvesszők, tehát törés nem szokott előfordulni, viszont a nock-ok és a hegyek csavarozva és ragasztva vannak, így, ha ezek a részek sérültek, és úgy használjuk őket, az nagyon balesetveszélyes lehet.”

Miután a gyerekek előkészültek, kétsoros oszlopba állnak és fejenként hármat lőnek, éppen úgy, mint ha versenyhelyzetben lennének. Az első lövésnek is jól kellene sikerülnie, a másik kettőt pedig az elsőhöz minél közelebb kellene érkeztetni, ez a cél. A szerzett pontokat a lövéseknél sokszor papíron vezetik, majd összeadják a gyerekek, és versenyeznek, hogy ki mennyi pontot ért el. De nem csak a pontszerzés a cél, és nem csupán az a feladat. A lövéseket ki is elemzik, hogy lássák, mit kellett volna jobban csinálni, és hogy következő körben korrigálni tudjanak. Azért, hogy az óra minél érdekesebb, játékosabb, változatosabb legyen, sokfajta feladatot használ az okatató; szokott lenni csapatverseny, mikor az előbb említett módon a pontszerzés a cél, de van, hogy távolodó és közelítő lövéseket gyakorolnak, azaz egyre közelebb vagy távolabb mennek a céltáblától. Ezek mellett ügyességi lövéseket is szoktak gyakorolni, mint a 2D célokra való lövés, kötéllovés és a lóról lövés (utóbbi esetében a tornaszekrény a ló).

Az íjászat és az íjászszakkör nem csak egy érdekes időtöltés, ennél sokkal több. Már ebben a korban is számos készséget és képességet fejleszt; elsősorban türelem és koncentráció kell hozzá. A gyerekeknek figyelni kell, hova is lőnek, és hogy milyen a testtartásuk a lövés

indításakor. A lövészklub folyamatos ismétlésével – hiszen számtalanszor indítják újtára a gyerekek a vesszőt a foglalkozás alatt – a monotóniatűrésük is fejlődik. Amikor pontokat gyűjtenek, számolnak, összeadnak, becsülnek, hasonlítanak, akkor a matematikai ismereteik is bővülnek. Mivel a foglalkozások alatt megtanulják a sport szaknyelvét, fejlődik a kommunikációs készségük és a memóriájuk is. Az a helyzet pedig, hogy különböző osztályokból, különböző évfolyamokból vannak egy csoportban, a szociális kompetenciájukat erősíti. Ezzel kapcsolatban Vladár László elmondta: „Próbálok egy csoportba tenni a különböző korosztályokat, a kezdőket és a haladókat, hogy tanítsák egymást, elmagyarázzák egymásnak a dolgokat és együtt keressék a hibákat. Fontos, hogy észrevegyék magukon és másokon is, ha nem helyes a kéztartásuk, a vesszőoldásuk vagy a húrfeszítésük. S mivel egymással kommunikálnak, a szociális készségeik is fejlődnek.”

A gyerekeknek nemcsak év közben, hanem a nyári szünet alatt is van lehetőségük gyakorolni, mert az iskola nyaranta íjásztáborokat is szervez. A legutóbbi nyáron – augusztus közepén – egy héten át jártak be az iskolába a tanulók, hogy gyakoroljanak. Mivel ez a tábor sporttábor volt, egyik nap délelőtt labdajátékok voltak, délután pedig íjászat, másnap ugyanez fordítva. A táborban is lóttek ügyességi, pályacélokra és 2D-s célokra is. Vladár László elmesélte, hogy „volt, amikor almát kellett lelőni ember alakú cél fejről, valamint volt, hogy egy gyerek eltalált egy nyílveszőt egy másik vesszővel – természetesen nem tudatosan. A táborokat mindig nagyon élvezik a gyerekek, szívesen jönnek.”

A tábor alatt folyamatosan pontokat gyűjtöttek a gyerekek, a labdajátékokban is, valamint az íjászat alatt, a pontozott céltábla segítségével, majd az utolsó nap összeadták a pontokat és nyerteseket hirdettek, akik érmet is kaptak. Bár az iskola még nem volt eddig versenyen, az idei év ebben változást hozhat, ugyanis a MÍSZ szervez egy országos versenyt azon iskolák számára, akik az Iskolai Íjásztáborban részt vesznek. Ezen megmérettethetik magukat a diákok; az iskolából 4-5 haladó szintű tanulót szeretne elvinni a versenyre az oktató. Olimpiai íjakhoz hasonlókkal fognak lőni, mind pályacélokra, mind ügyességi és 2D-s célokra, korosztályuknak megfelelő távolságból.

Goethe mondta: „A legtöbb, amit gyerekeinknek adhatunk: gyökerek és szárnyak” – és ezen elv követésére az íjászsakkör nagyon jó alkalom. Gyökereket adnak az oktatók a sport gyakorlása által, hiszen a történelmünk ott van a mozdulatokban, a feladatokban. A szárnyakat pedig az által adják, hogy egy olyan sportág gyakorlásához biztosítanak tudást és teret az iskolákban, amely egy Európa-bajnokságra, világbajnokságra vagy akár olimpiára is eljuttathatja a fiatalokat. Lehet, hogy a tiszafüredi diákok felnőve csak egy hasznos időtöltésként gondolnak majd az íjászsakkörre, de az is lehet, hogy a Bán Zsigmond Iskola tornatermében éppen most nevelik az ország következő olimpiai bajnokait.

A kulcs az ember

Forrás:
katasztrofavedelem.hu

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv munkatársai, köztük is kiemelten a tűzoltók olyan munkát végeznek, amelynek során nemcsak fizikai erejükkel, hanem pszichésen is maximálisan jelen kell lenniük. Mi befolyásolja a mentális egészségüket? Milyen traumás helyzetek érik őket naponta, és hogyan lehet ezeket feldolgozni? **Kovács Péter** tűzoltó alezredessel, az Országos Pszichológiai és Munkabiztonsági Ellátó Központ főosztályvezetőjével és vezető pszichológusával beszélgettünk a szakma pszichés kihívásairól és a problémamegoldás lehetőségeiről.

Szöveg: Vágóné Ugró Szilvia

Mivel foglalkozik pontosan az Országos Egészségügyi, Pszichológiai és Munkabiztonsági Ellátó Központ?

Az Országos Egészségügyi, Pszichológiai és Munkabiztonsági Ellátó Központ (OEPMEK) szakirányító szerepet tölt be a hivatásos katasztrófavédelmi szerv országos ellátórendszerében. Országosan összesen nyolc helyen van Területi Egészségügyi, Pszichológiai és Munkabiztonsági Ellátó Központunk, az ezekben dolgozó orvosok és pszichológusok régiós lefedettséggel biztosítják az állomány egészségi és pszichológiai ellátását, és végzik az alkalmassági vizsgálatokat. Azokban a vármegyékben, amelyekben nincs ilyen ellátó központ, a rendőrség alapellátó orvosa és pszichológusa biztosítja az akut esetek ellátását. Szakirányító tevékenységünk lényege az egységesség, amelyet az egészségügyi és pszichológiai, munkabiztonsági, munkavédelmi feltételekkel kapcsolatos követelmények támasztása és az eljárásrend betartatása révén érünk el.

A pszichológiai szakterület a szerteágazó tevékenysége során is arra törekszik, hogy sajátos eszközeit, módszereit minél eredményesebben alkalmazza mind az egyének, mind pedig a szervezet céljainak elérése érdekében. E kettő összehangolása külön kihívást jelent. A katasztrófavédelmi tevékenységek sikerének egyik alapja a feladatot végrehajtó személy, ezért alapvető cél, hogy a szervezetben lelkileg kiegyensúlyozott, pszichés problémáktól mentes emberek dolgozzanak. A pszichológiai szakterület kiemelt figyelmet fordít és folyamatosan monitorozza a katasztrófavédelemben dolgozók mentális állapotát, amennyiben szükséges, segítséget nyújt nekik, ezáltal hozzájárulva az állomány munkaképességének megőrzéséhez és a mindennapi feladatok hatékony végrehajtásához. Ezeket a szolgáltatásokat az OEPMEK kiemelten a katasztrófavédelemnél dolgozók számára biztosítja, azonban lehetnek olyan helyzetek, amikor a hozzátartozóknak is mentálhigiénés segítséget nyújtanak a szervezetben dolgozó klinikai, tanácsadó, vagy munka- és szervezeti szakpszichológusok.

Kik és milyen célból keresik fel Önöket?

Az ellátó hálózat mindenekelőtt a hivatásos katasztrófavédelmi szerv állománya részére nyújt támogatást. A megkereséseknek alapvetően két fajtája van: magánéleti és munkahelyi. A pszichológusainkat az esetek 95 százalékában magánéleti problémákkal keresik fel a kollégák, és csak nagyon kevés esetben van szükség olyan beavatkozásra, amelynek oka egy lelkileg megterhelő tűzoltási, műszaki mentési tevékenység. Nehéz megmondani, hogy milyen helyzet okoz traumatikus élményt a kollégáknak, mi az, ami lelkileg megrázó lesz az egyén számára, hiszen különbözőek vagyunk. Ugyanakkor az alkalmassági vizsgálatok során arra törekszünk, hogy azok, akik ezt a hivatást választják, hasonló pszichés jellemzőkkel rendelkezzenek.

Vannak olyan esetek, amikor valaki önként kér segítséget?

Tőlünk mindenki önként kér segítséget, nincs kényszer. Segítő szakma a miénk, amelyben azokkal tudunk hatékonyan foglalkozni, akik maguktól kérnek segítséget. Természetesen vannak olyan esetek – hiszen mindannyiunk életében előfordulhatnak krízishelyzetek –, amelyek alkalmanként komoly kihívás elé állítanak bennünket, amelyeknek leküzdéséhez szakember segítségére van szükség. Az egyén környezetében bekövetkezett veszteségek – halálesetek, válások – feldolgozása az első számú krízis a rendvédelemben is. Ahogy említettem, gyakoriak a magánélettel kapcsolatos problémák, hiszen az állomány túlnyomó többsége 24/48 órás, váltásos munkarendben dolgozik, így sokkal több időt tölt máshol, mint a szolgálati helyén.

Milyen pszichés megterhelés érheti azokat, akik a káresemények, balesetek, de akár veszélyhelyzetek felszámolása során dolgoznak?

A megterheléseket sokféle módon lehetne csoportosítani: alapvetően a szolgálati időben bekövetkezett és a magánéletében megjelenő megterhelésekről lehet beszélni. A szolgálati helyen megjelenő megterheléseket további csoportokra lehet bontani. Egyrészt a feladatok végrehajtásával kapcsolatban megjelenő problémákra, másrészt a társas környezetből, a társas együttlétből adódó súrlódásokra. A komoly gondokat az úgymond hétköznapi tapasztaláson túlmutató traumatikus helyzetek jelentik; a kollégák nap, mint nap olyan helyzeteket látnak és tapasztalnak, amelyek igencsak próbára teszik a lelkiállapotukat. Gondoljunk például egy roncsba szorult emberre, akinek a kiszabadításán úgy kell dolgozni, hogy tudni lehet, a kiemelését sem éli meg, hiszen sérülései az élettel összeegyeztethetetlenek. Ezekkel a hangokkal, képekkel, szagokkal együtt kell tovább élniük és dolgozniuk a kollégáknak.

Ahhoz, hogy valaki ilyen munkakörben dolgozva pszichésen rendben legyen, mekkora szerepe van a stabil családi háttérnek?

Nagyon jelentős szerepe van. Sokszor mondják, hogy munkát haza nem viszünk, az otthoni problémákat pedig nem visszük be a munkahelyre, de ezt nagyon nehéz, szinte lehetetlen betartani. Azon beosztások esetében, ahol 24 órát töltenek együtt a kollégák, olyan csoportok formálódnak, amelyek nagyon szoros baráti kapcsolatokon kell, hogy alapuljanak. A kiegyensúlyozott családi támogató háttér elengedhetetlen.

Vannak olyan tevékenységek, amelyek segíthetnek az állomány tagjainak feldolgozni a munkájuk során szerzett esetleges traumákat?

Kezdetben voltak kétségek a kollégákban, hogy merjenek-e segítségért fordulni ahhoz a szakemberhez, aki egyébként az alkalmasságukat is vizsgálja. Mostanra azonban – mivel kaphat valaki a vizsgálaton „Ideiglenesen alkalmatlan” minősítést is – ez a bizalmatlanság megszűnt, a szakemberrel közösen keresik a megoldást, hiszen a kolléga nem veszíti el a munkáját. Ha olyan eset történik, mint például egy kollégának az elvesztése, akkor először csoportosan beszélgetünk az adott közösséggel. Amennyiben úgy látjuk, hogy van, akit jobban megviseltek a történetek, azzal egyéni terápiában folytatjuk a munkát. A csoportos feldolgozást két-három hét elteltével megismételjük, de azt követően is van lehetőség akár csoportosan, akár egyénileg is segítséget kérni a pszichológus kollégáktól. Azoknak a traumáknak, amelyek egy tűzoltót vagy rendvédelmi szervnél dolgozó kollégát érhetnek, mihamarabb rendeződniük kell, és ehhez a segítséget maximálisan megkapják tőlünk. A mentálhigiénés segítségnyújtást egy-egy jelentősebb esemény követően a munkáltatók is kiemelten támogatják, kezelik, támaszkodnak a szakterületre.

Honnan lehet tudni, hogy egy tűzoltó pszichésen nincs rendben? Vannak olyan tünetek, amelyeket a kollégái vagy a családtagjai is észrevehetnek?

A felsorolt hivatásokban dolgozók szinte valamennyien közösségben, csoportban, egy viszonylag jól definiált társas közegben dolgoznak. Az egymásra figyelés alapvető ezekben a szervezetekben. A társak visszajelzései számukra a teljes életük során elengedhetetlenül fontos és befolyásoló a magatartásukra nézve. Az elmúlt években nagyon sokat tettünk annak érdekében, hogy a vezetői és a beosztotti állomány figyelmét is felhívjuk ennek fontosságára.

A társak a negatív változásokat alapvetően három területen észlelhetik. A magatartásban megnyilvánuló változások megjelenhetnek túlzott aggodalomban, bizalmatlanságban, az egyéni aktivitás csökkenésében vagy éppen hiperaktivitásban, de lehet döntésképtelenség, agresszivitás, hangulatváltozások, örömtelenség, kisebbségi érzés, körömrágás, mások hibáztatása, nyugtalanság, panaszkodás, túlzott alkoholfogyasztás és a dohányzási szokások megváltozása. Megjelenhetnek a szellemi képességeik változásában is, úgy, mint feledékenység, fantáziálás és kreativitás hiánya, a túlzott múltba merengés vagy a figyelmetlenség. Akár testi tünetek is velejárói lehetnek: álmatlanság, étvágytalanság, esetleges bőrkiütések, gyakori fejfájás, illetve a testtartás megváltozása. Ahhoz, hogy ezeket észrevegyék, nagyon fontos az egymásra figyelés, ekkor van esély arra, hogy értelmezni tudják a változásokat.

Mit tehet egy tűzoltó, rendőr, ha nem felel meg a kötelező vizsgálaton? Van számukra alternatív megoldás, vagy ez a pályájuk végét jelenti?

Természetesen van. Jogszabály írja elő az alkalmasságvizsgálatok során végzett tevékenységek rendszerét. Amennyiben valaki nem felel meg, úgy az alapellátó a vizsgálat során megvizsgálja azt is, hogy mik a lehetséges okok. Könnyen előfordulhat, hogy éppen csak rossz napja van az illetőnek, rosszul aludt, mert az újszülött fiával kellett le-föl sétálgatni az éjszaka közepén. Miután megvizsgálta a helyzetet és mérlegelt, azt követően az alapellátó dönthet úgy, hogy nem minősíti a kollégát, hanem részére más időpontban további vizsgálatokat határoz meg.

Első fokon nem lehet alkalmatlan minősítést adni az állománytag vizsgálatá során. Probléma felmerülése esetén a kolléga „soron kívüli alkalmasságvizsgálat szükséges” minősítést kap, majd ezt követően részt vesz egy soron kívüli alkalmasságvizsgálaton, amely az „Alkalmatlan” minősítés mellett több egyéb minősítés születhet. „Ideiglenesen alkalmatlan” minősítés abban az esetben adható, ha az aktuális egészségi, pszichológiai állapota miatt nem alkalmas szolgálatteljesítésre, de feltételezhető, hogy ez az állapot ideiglenesen áll fenn és belátható időn belül – ez általában 365 nap – megszűnik. Abban az esetben, ha „Korlátozással alkalmas” minősítést kap, dolgozhat tovább a kolléga, de meg kell határozni a korlátozás jellegét, amely többféle is lehet, például fegyver nélküli szolgálatteljesítés, illetve a leggyakoribb esetben a gondozás. Természetesen előfordulhat, hogy „Alkalmatlan” minősítéssel zárul a vizsgálat, ilyenkor még van lehetőség másodfokú vizsgálatra és az ott kapott döntés esetében is van jogorvoslati lehetőség.

Az elmúlt tizenkét év tapasztalata alapján azt kell mondjam, hogy pusztán csak pszichológiai okok miatt kevesebb mint öt embertől váltunk meg. Sajnos a pszichológiai vizsgálatokon nyújtott esetleges rossz teljesítmények, tehát az alkalmatlan minősítés mögött többnyire pszichiátriai problémák állnak, és ezek az esetek az orvosi szakterülethez kerülnek át.

Mit tanácsolna azoknak, akik pályakezdők és most gondolkodnak rajta, hogy a rendvédelmi pályát válasszák? Milyen elvárásokra készüljenek?

A tűzoltók társadalmi megbecsültsége, a szervezet elismertsége évek óta nagyon magas. A szervezetünkben dolgozó valamennyi kolléga elhivatott, nemcsak egy szakmát, hanem hivatást választ magának, amikor hozzánk jelentkezik. Aki szeret csapatban dolgozni, szereti a kihívásokat, szereti a változatos munkát, jelentkezzen bátran. Az elmúlt sok-sok évben a kiválasztásra igen nagy hangsúlyt fektettünk, viszonylag nagy, de nem irreális elvárásokat támasztunk. A jelentkezőnek rendelkeznie kell az empátia, tolerancia, felelősségtudat, határozottság, magabiztosság, következetesség képességével. Emellett nagyon fontos, hogy jó figyelmi képesség, intelligencia, problémamegoldó készség, kreativitás, szóbeli és írásbeli kommunikációs készség is jellemezze a jelentkezőt.

2021 óta a Belügyminisztérium által kifejlesztett „Kompetenciatesztek” is a felvételi eljárás tárgyát képezik. Ez a több órás teszt több mint tíz kompetencia mentén méri a jelentkezőket. Ezek között olyanok is szerepelnek, mint a döntési képesség, együttműködés, kommunikációs készség, önállóság, pszichés terhelhetőség. Azokkal szemben, akik hozzánk szeretnének csatlakozni, nagy elvárásokat támasztunk, mert ez a szakma megköveteli ezt. Minden fiatalra bátorítanék, hogy jelentkezzen, mérse meg magát és válassza élete hivatásának a rendvédelmet, hiszen valamennyi szerv többgenerációs és felkészült a fiatalabbak fogadására is.

A HÓNAP TÉMÁJA

Különleges szakmák

A jó tűzoltó igazi erénye a helyzethez való alkalmazkodás

Életünk bármely pillanatában érhet bennünket katasztrófa. A természet gyakran zúdítja haragját az emberre, s olyankor hiába küzdünk ellene, fölényt sosem szerezhethetünk. A káresek idején mégis vannak, akik segítségünkre tudnak sietni, s ezért hálásak vagyunk nekik. A tűzoltóság állományában olyan bátor emberek vannak, akik minden nap harcba szállnak értünk. Címlapos interjúalanyunk látta, milyen kárt okozott 2023 nyarán Törökországban a földrengés. **Fegyverneki Máté** címzetes tűzoltó főtörzsőrmesterrel, a Hunor Hivatásos Mentőcsoport tagjával, a tűzoltók híres lépcsőfutó bajnokságának címvédőjével beszélgettünk a tűzoltó szakma szépségeiről, az embermentésről és a sport fontosságáról.

Szöveg: Karkó Ádám

Tűzoltó, alpinista, a Hunor Hivatásos Mentőcsoport tagja, a tűzoltók híres lépcsőfutó bajnokságának címvédője. Gyermekkorában így képzelte el az életét?

Szerintem szinte minden gyermeket vonz a „tűzoltósdí”, bár mire felnőnek, addigra sokuknak más álmaik és céljaik lesznek. Esetemben másképp volt ez, hiszen 18 éves koromban, amikor befejeztem a középiskolát, rögtön tűzoltónak álltam. Azóta gyakorlatilag tűzoltóként élem a mindennapjaimat. Mindig is sportorientált életet éltem. Már gyerekkoromban futballoztam – és soha egy edzést nem hagytam volna ki a viláért sem. Egészen magas szinteket bejártam: NB 3-ban nagypályán játszottam, de NB 2-ben és NB 1-ben futsaljátékosként is jelen voltam. A sport iránti szeretetem egyfajta függőség, nem tudnék nélküle élni.

Amióta felszereltem, mindig előtérbe helyezem a tűzoltósportokat, de persze kiemelten fontosnak tartom mindmáig, hogy a szakmai fejlődésem az első helyen álljon – csak utána következik a sport és a többi dolog, amit imádkok csinálni.

Mire van szüksége annak, aki tűzoltó szeretne lenni?

Aki tűzoltó szeretne lenni, annak szüksége van egy belső késztetésre: érezze, hogy valóban ezzel akar foglalkozni a mindennapokban. Szerintem csak úgy legyen valaki tűzoltó, ha szereti azt, amit csinál. Mindennel együtt. Imádni kell csinálni. Azt kell érezni, hogy van bennünk egy késztetés, hogy segítséget nyújtsunk az embereknek, mert ez a szakma nagyon sokrétű: a legkülönbélebb műszaki mentéstől kezdve többféle tűzeseten át mindenféle eseménnyel lehet találkozni. A fizikai felkészültség tehát kötelező, rátermettnek kell lenni, és ami nagyon fontos, hogy a jelentkező szeresse a sportokat, mert minden katasztrófális esetben meg fog mutatkozni, ha valakinek nem elég jó a fizikumja. Nincs olyan káreset, ahol ne használnánk a fizikai erőnket. És persze elhanyagolhatatlan a bátorság, azonban, ami szerintem a legfontosabb: az alkalmazkodókészség, csakúgy, mint az élet más területén. Az alkalmazkodás adja a szakma és az emberek iránti alázatot, ami egy jó tűzoltó legnagyobb erénye.

Hogyan néz ki a tűzoltók egy napja?

Szolgálatban meghatározott időkeretekben dolgozunk. A munkarendünk jellemzően 24/48 órára oszlik, aminek a lényege, hogy egy 24 órás szolgálatot 48 óra pihenő követ, de persze, ebben is lehet változás, ha valahova a teljes egységet riasztják – főleg, ha a Hunorról van szó. Fontos, hogy a riasztás mindig mindig felülír, esetemben pedig a Hunor Mentőcsoport riasztása felülírja még az tűzoltósági feladataimat is, hiszen ha bárhol a világban a Hunor segítségét kéri, akkor nekem azonnal vonulnom kell.

FEGYVERNEKI MÁTÉ

1989-ben született Berettyóújfaluban, de Biharnagybajomban nőtt fel négy testvérével, akiket édesanyja és nagymamája közösen nevelt. Általános iskolai éveit Püspökladányban töltötte, a középiskolás éveket viszont Berettyóújfaluban. 2009-ben lett hivatásos tűzoltó Püspökladányban, ahol megismerte gyönyörű feleségét, *Nórát*. Két csodás gyermekük született: *Márk* és *Maja*.

Soron kívül kétszer léptették elő, többször igazgatói elismerésben részesült. 2013-ban csatlakozott a Hunor Hivatásos Mentőcsoporthoz. 2014-ben a szabadnapját töltve a Balatonból kimentett egy fuldokló, idős embert, amiért Hősies Helytállásért Érdemrendben részesítették.

2023-ban bevetették a törökországi földrengésnél, amelyért cserébe a belügyminiszter a Rendkívüli Helytállásért Érdemjel arany fokozatát adományozta neki. Ezenkívül számos kitüntetésben részesült, többek között szülőfaluja és lakóhelye vezetőségétől.

Napjaink változatosak, van, amikor elméleti felkészítést tartanak nekünk. Ennek lényege, hogy a gyakorlati tevékenységeinket elméletben szintúgy képesek legyünk logikusan elvégezni, ezzel pedig a tiszta gondolkodásra képeznek ki minket. Van, amikor műszaki mentési gyakorlatot tartunk. Ilyenkor a láncfűrész, a műszaki mentőszerszámok alkalmazását és helyes használatát gyakoroljuk.

Az ebéd kifejezetten fontos része a napnak, amit egy rövid pihenés követ. A délutáni órákban viszont újból gyakorlatokkal töltjük az időt, főként sportfoglalkozások keretében. Délután négyig tartanak a sportfoglalkozások, azokat pedig szabadfoglalkozás követi. A munkám és a szabadnapokon végzett elfoglaltságaim mellett hetente 4-5 alkalommal eljárak edzeni, hogy a megfelelő erőnlétemet szinten tudjam tartani.

Milyen erőnlétre van szüksége, hogy a mindennapi munkáját elvégezhesse? A mindennapi sport és egészséges étkezés szükséges-e az életében?

Nagyevőnek nem nevezném magamat, nincs szükségem diétára, ilyenformán pedig könnyű megtartanom a versenysúlyomat is. Érdemes megpróbálni, hogy az ember nem fogyaszt olyan sok cukrot, és szeretném hangsúlyozni, hogy sok vizet kell inni. Ezek azok a dolgok, amikre odafigyelek, egyébként mindent megeszem. A káros dolgok azonban szóba sem jöhetnek. Soha nem ittam alkoholt és nem is dohányoztam. Ételből tulajdonképpen bármennyit elfogyaszthatok, mert annyiféle mozgást végzek a mindennapokban, hogy muszáj is ennem, ha bírni akarom.

Mesélne a lépcsőfutó versenyekről? Milyen gyakorisággal és céllal rendezi ezt meg a Magyar Tűzoltó-sport Egyesület?

2023 óta rendelkezem szponzori háttérrel, aminek köszönhetően igen gyakran járhatok el hazánkban és Európa-szerte megrendezett versenyekre. Ezek a versenyek nagyon sok felkészülést igényelnek, amiket még több logisztika és utazás határoz meg. Éppen ezért

kimondottan hálás vagyok *Kemény Ambrusnak* és *Gárel Katának*, akik szponzorálnak engem, s olyan nekem, mintha a szüleim lennének, és szerencsémre teljes mértékben átveszik a versenyekkel járó szervezési gondokat.

A hazai versenyek nívósak, érdemes igazán felkészülten érkezni. Gyakorlatilag mindenféle tűzoltósporthoz kipróbáltam, ezért úgy hiszem, hogy a lépcsőfutó verseny a legkeményebb fizikai erőnléti igénylő sport, mivel teljes védőfelszerelésben és beélesztett légzőkészülékben kell lenni. A bevetési ruha nagyjából 15-17 kilogrammot nyom kompozit palackkal együtt, de vannak olyan versenyek, ahol a nagyobb terhelés érdekében acélpalackot kell használni, amivel az előbb említett súly közel 27 kilóra nő. S ezt mindent adott emeleten keresztül kell hordani.

Tarkítani szokták még ezeket a versenyeket olyan eseményekkel is, hogy például a mínusz negyedik emeletről kell elindulni, majd az épületet el kell hagyni, s körbe kell futni nagyjából 500 métert, azt követően 26 emeletet kell megtenni fölfelé. Tehát egyre kreatívabb és újszerűbb dolgokat találnak ki a szervezők, ezzel pedig azt érik el, hogy ne csupán egy egyszerű, megszokott lépcsőfutás legyen a versenyből. Volt olyan eset is, amikor tülekedést okoztak a szervezők, ami pedig hozta magával, hogy muszáj volt megelőzni a versenytársakat, ha nyerni szerettem volna, és szó szerint verekedni kellett a győzelemért. Rémesen kemény terhelés ez a feladat, és felkészülés nélkül képtelenség végigcsinálni a versenyt.

A Hunor Hivatásos Mentőcsoporthoz tagjaként, feltételezem, számtalanszor járt veszélyes és félelmetes helyen. Hogyan tudja feldolgozni a katasztrófa sújtotta helyszínen látottakat, tapasztaltakat? Mennyire viselik meg Önt a tragikus események?

A Hunorba a legkiválóbb tűzoltók kerülhetnek be, nagyon jelentős a rosta, hiszen a szakmai megfelelésen túl az egészségügyi és fizikális állapotot is igen magas mércé alapján mérik. 2023 nyarán jártam Törökországban, amikor a földrengés következtében a földdel vált egyenlővé számtalan épület. Az ott látottakat kellő tapasztalattal rendelkezve az ember meg tudja szűrni, és sokkal inkább feladatorientáltan látja a körülötte levő világot, főleg a mentés idején. Számtalan káresetet éltem meg idehaza és a Hunorban is, aminek nagyon sok negatív hozadéka lehetett volna, de – ahogy korábban említettem – a szakmai épülésre gondoltam gyakran. Mentálisan erősnek kell lenni, hogy az ember kizárja a rossz gondolatokat, mint például azt, hogy az a káreset akár a családtagokkal is történhetett volna. Sok olyan esetről voltam jelen, ami elég morbid volt és lelkiileg megterhelő, de mindig sikerült kizárnom a rosszat. A nyári kiküldetésem során olyat is láthattam, amit el sem tudtam soha képzelni. A fosztogatástól az üdvívalgásig – amikor kiemeled valakinek a hozzátartozóját élve – mindennel találkoztam Törökországban. Érzelmű hullám padlótól a plafonig. Szerencsére minden pszichológiai támogatás adott a Hunorban, tehát egy felkavaró eset után kérhetünk segítséget, de nekem mindmáig a sport a legjobb pszichológusom.

” A legnagyobb motivációm, ha valaki úgy lát engem, mint egy kiváló szakembert. ”

Ön nem csak tűzoltóként tevékenykedik, másodállásban alpinista és faápoló. Miért éppen alpinista és faápoló? Mit jelentenek Önnek ezek a szakmák?

Szabadnapjaimon többnyire alpintechnikával fát vágok, immáron nyolcadik éve. Van egy vállalkozásom, ahol szintén azt helyezem előtérbe, hogy szakmailag fejlődhessek, hiszen kiemelt jelentőségű a profizmus ebben a szakmában is. Maga a faápolás egyébként a fa vitalitásának javítását jelenti. Bár a fakivágás gyakoribb eset, mint például a szárazgally-eltávolítás – ami egyfajta „kozmetikázása” a fának. Fizikálisan ez is megterhelő, de én így is imádom csinálni.

Nem mindennapi munkát végez, de úgy tűnik, energiája kiapadhatatlan. Mi motiválja Önt, hogyan képes ilyen energikus maradni?

A legnagyobb motivációm, ha valaki úgy lát engem, mint egy kiváló szakembert. Fontos ugyanakkor a csapársaimnak az elismerése, és a legfontosabb: szeretnék a családom szemében példakép lenni. Ez nem egy megfelelési kényszer – tényleg jó akarok lenni abban, amit csinálok.

Hogyan tudja a sok munkát összeegyeztetni a magánélettel? Ha akad szabadideje, olyankor mit csinál szívesen?

Horgászom. Imádom horgászni, és igyekszem, hogy a feleségem is megszeresse, több-kevesebb sikerrel ugyan. Alkalmadtán túrázunk is. Egyébként hétvégenként, ha nem vagyok szolgálatban és nincs verseny, akkor mindig a családdal vagyok, és valamilyen közös kikapcsolódást szervezünk.

Milyen jótanácsot adna egy pályakezdő tűzoltónak?

Azt gondolom, hogy a tűzoltó szakma már anyagilag is megéri, és nem elhanyagolható, hogy egészen sok szabadideje van az embernek, amit akár lustálkodással, akár sporttal tölthet, de bármit is csinál az illető, mindenben támogatják. Van feljebb lépési lehetőség, és jelentőségteljes az is, hogy megbecsüljen a munkánkat. Minden lehetőség adott tehát, hogy valaki jó szakember, jó sportoló legyen, és nem utolsó persze az sem, amikor sikerül megmenteni valakit egy káreset során. A lényeg, hogy tűzoltónak lenni életforma és hihetetlen élmény.

A valóságban is vannak nyomozók, nem csak a tévében

Közlekedési bűnügyek, kábítószerkereskedelem, gyilkosság nem csak a filmekben van, és nem csak az Egyesült Államokban. Ilyen esetek Magyarországon is történhetnek, és sajnos történnek is. Az országban számos nyomozó dolgozik folyamatosan az ilyen típusú bűnügyek megoldásán. De ki lehet nyomozó és milyen végzettség kell hozzá?

Fülöpné Dr. Csáki Ibolyával, az Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Osztályának rendőr alezredesével, kiemelt főreferensével beszélgettünk arról, hogyan lehet valaki nyomozó és arról, ez a munka milyen szépségekkel és nehézségekkel jár.

Szöveg: **Vágóné Ugró Szilvia** | Fotó: Németh-Mészáros Bálint

Már gyermekkorában megfogalmazódott Önben, hogy nyomozó lesz?

Egyáltalán nem, habár annak idején édesapám gyakran mondta, amikor a *Jogi esetek* című műsort nézte a tévében, hogy szívesen látna engem is rendőrként a képernyőn. A műsorban ugyanis szerepelt egy egyenruhás hölgy, aki az aktuális híreket mondta be. Az én fejemben nem fordult meg akkoriban, hogy rendőr legyek, mert orvosi pályára készültem, és végül gyógyszerész lettem. Nálam fordítva volt, mint másoknál: előbb továbbtanultam, utána lettem rendőr.

Hogyan lesz valakiből rendőr, és milyen utat kell bejárnia annak, aki nyomozó szeretne lenni?

Miután gyógyszerész lettem, kórházban dolgoztam kórházi gyógyszerészként. A férjem rendőrorvos volt, és ő mondta, hogy keresnek a rendőrséghez egy gyógyszerész végzettségű személyt. Jelentkeztem a munkára, így kerültem a rendőrséghez. Mivel akkoriban még nem volt rendőri végzettségem, el kellett végeznem egy átképzőt. Sokan kerülnek úgy a rendőrséghez, mint én, hogy már van egy elővégzettségük, például sok pedagógus is van a rendőrök között. Nekik is ugyanezt az utat kell bejárniuk.

Ha valaki rendőrnek készül már fiatalon, akkor vagy rendészeti szakközépiskolát végez, ami után tiszthelyettes, majd rendőr lesz, vagy elmegy rendőrtiszti egyetemre, azaz a Nemzeti Közszerületi Egyetemre (NKE), amit ha elvégez, rögtön rendőrtiszt lesz. Nyomozó a bűnügyi szakterületen belül lehet valaki, valamint a közlekedési szakemberek között is vannak nyomozók, mert a közlekedési bűncselekmények nyomozása az ő feladatuk.

Milyen alapfeladatok szerepelnek egy nyomozó munkaköri leírásában?

A nyomozó feladata nagyon sokrétű. Ha van egy kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény, általában egy

” A nyomozói szakma hivatás, és csak az egyensúly megtalálásával lehet egy életen át csinálni. ”

személynek van egy teljes nyomozása, tehát az ügy az ő neve alatt fut. Ebben a folyamatban feladata, hogy az elkövetőket, a gyanúsítottakat kihallgassa, a tanúkat meghallgassa, adatokat gyűjtsön és kimenjen a helyszínre. Ezek a feladatok egyébként minden nyomozásban megvannak, nem csak a kábítószeres ügyekben. Ha az ügy kapcsán szemlét kell lefolytatni, bizonyítékokat kell összegyűjteni, ezekben a feladatokban közösen, több ember dolgozik együtt. A nyomozás jellemzően csapatmunka.

A *Robotzsaru* – a rendőrség ügyviteli rendszere – a „másik rendőr” a nyomozó mellett, mert minden egyes lépést, amit a rendőr a nyomozás során elvégez, azt a Robotzsaruban rögzíti. Erre nagyon komoly szabályok vannak, mert védenünk kell az állampolgárok személyes adatait, jogait, amiben segít a rendszer: vannak benne előkészített adatlapok, amelyeket ki kell tölteni, valamint korábbi adatok is. De elemzést is végez az ügyben felmerülő összefüggésekkel kapcsolatban. A nyomozók nem mindig vannak „a terepen”, sokszor készenlétben állnak az irodában, és ha jön egy ügy, akkor kimennek a helyszínre. Mivel nagyon szigorú szabályok vannak az ügymeneti eljárásra, folyamatos a kapcsolattartás az ügyészséggel és az állampolgárokkal is.

Mivel foglalkozik jelenleg, mi a szakterülete? Nyomozóként vannak beosztottjai is?

Nincsenek beosztottjaim. Az Országos Rendőr-főkapitányságon (ORFK), a Bűnügyi Osztályon belül dolgozom, a szakterületem a kábítószerügyek és a gyógyszer-

hamisítás. Más kollégáim az emberkereskedelemmel, a rendkívüli halálesetekkel foglalkoznak, gyakorlatilag az összes cselekvési fajtát lefedjük az osztályon. Ugyanígy van vármegyeszinten és a helyi rendőrkapitányságoknál is.

Az ORFK-n a feladatunk úgynevezett szakirányítói feladat, egyrészt, hogy útmutatást adjunk a területi és helyi szervek számára, illetve esetlegesen koordináljunk az eljáró szervek között, hogy ne legyenek párhuzamos nyomozások, másrészt, a tapasztalatainkat is meg tudjuk osztani a vármegyei kollégákkal, hiszen az ORFK-nál országosan több fajta problémával találkozunk, és azokra kell megtalálnunk a megfelelő választ.

Milyen rendfokozatok vannak a rendőrségnél, és ezek milyen típusú munkát jelentenek a hétköznapiakban?

Ahogy már említettem, vannak tiszthelyettesi és tiszti rendfokozatok. Tiszthelyettesi rendfokozatnál az előmenetel: őrmester, törzsőrmester, főtörzsőrmester, majd a későbbiekben – amikor az adott ember tapasztaltabb lesz, lehet – zászlós, törzszászlós, főtörzszászlós. A tiszti rendfokozat előmenetele a hadnagy, főhadnagy, százados, majd ezt követi egy főtiszti rendfokozat, amikor őrnagy, alezredes, ezredes lesz valaki, majd a dandártábornok, vezérőrnagy és az altábornagy. Altábornagy egy van a rendőrségnél, ő az országos főkapitány, akinek a helyettesei – a bűnügyi, a rendészeti, a műveleti, a gazdasági és a személyügyi helyettesek, akik vezérőrnagy rendfokozattal

rendelkeznek. A vármegyei rendőrfőkapitányoknak általában dandártábori rendfokozata van, csak néhányan ezredesek.

Milyen pszichés kihívásokra kell felkészülnie annak, aki a rendőri munka ezen ágát választja?

Ahhoz, hogy valaki rendőrré váljon, előtte pszichológiai, fizikai és egyéb egészségügyi feltételeknek kell megfelelnie. Nagyon sokan jelentkeznek rendőrnek, de sokan a szigorú pszichológiai vagy a fizikai teszten megbuknak. Ez a pszichológiai vizsgálat egyébként kétféleképpen kötelező. Az egészségügyi vizsgálatra évente el kell mennünk, valamint fizikai felmérést is készítenek rólunk minden évben. Tehát sok feltételnek kell megfelelnünk akkor is, ha már rendőrök vagyunk, azért, hogy azok maradhassunk.

Pszichés vonatkozásban azt szoktuk mondani, hogy mindenre fel kell készülni, mert olyan élethelyzetekkel találkozunk a kábítószerügyek kapcsán, amelyek számomra is megdöbbentőek. Például egy 13 éves kislány kábítószerrel foglalkozott. Mentőhelikopter szállította kórházba, ahol kétszer kellett újraéleszteni. Végül életben maradt. Másnap a kollégáim meghallgatták a kislányt, aki azt mondta, hogy ez nem volt olyan nagy dolog, és újra ki fogja próbálni. Anyaként ezt hallani és látni nem egyszerű feladat számomra sem.

Ugyanúgy borzasztó dolog, amikor egy emberölés helyszínén vannak a kollégák, ahol egy apa megölte a két lányát, és akkor ott az adott helyzetre reagálva kell a kollégáknak gyorsan és logikusan lépni, összegyűjteni minden információt és minél gyorsabban megtalálni az elkövetőt. Ez pszichésen és fizikailag is nagy kihívást jelent, mert amikor egy ilyen esetet kapunk, akkor napokon át megyünk és keressük az elkövetőt, illesztjük egymáshoz az ügy darabjait. Ilyenkor csapatmunka van, nem csak egy nyomozó dolgozik az ügyön, a csapat minden tagjának megvan a maga feladata, mert így lehet gyorsan megoldani egy ilyen ügyet. Van, aki a papírmunkát készíti elő, van, aki a szomszédokat kérdezi meg, van, aki a nyomokat rögzíti, van, aki a Robotzsaruban az előzményeket keresi, tehát mindenkinek megvan a feladata, és addig, amíg nem oldódik meg az ügy, addig csak arra fókuszálunk, csak azzal foglalkozunk. Persze van 1-2 órás pihenés is, de valójában ilyenkor pihenni sem könnyű, mert folyamatosan gondolkodunk és a megoldást keressük.

A felvételizők esetében sokszor problémát jelent a fizikai alkalmasság hiányossága. Ön mint tapasztalt rendőr, mesélne arról, hogy milyen helyzetekben fontos, hogy a rendőrnek legyen fizikai állóképessége? Mennyire szükséges az egészséges életmód a szakmájában?

A rendőri szakmában a fizikai állóképesség nemcsak, hogy szükséges, hanem elvárt is. Amint már említettem, vannak fizikai felmérések, melyeknél a feladatokat életkortól függően határozzák meg. Meghatározott az is, hogy az én életkorommal mennyit kell tudnom futni vagy biciklizni. A testedzést egyébként a rendőrség lehetővé teszi számunkra, ha a munkánk megenge-

di, akkor lehetőségünk van munkaidőben hetente két órát sportolni.

Mennyire dolgozik kötött munkaidőben egy nyomozó?

Meghatározott, hogy hetente mennyit kell dolgozni, ezenkívül nálunk is van túlmunka, és az is meghatározott, hogy ez heti szinten mennyi lehet. Az biztos, hogy a nyomozói munka nem egy nyolcórás, hivatali munkaidő, mert amikor „helyzet van”, akkor menni kell. Olyankor napokon keresztül néhány óra alvással dolgozunk. Aki hivatali időben szeretne dolgozni, az ezt a szakmát válassza, bár a rendőrségen belül is van a vizsgálói terület, ahol jobban lehet előre tervezni; de a nyomozói munkánál ez nincs így.

Kihívást jelent egy nyomozónak, hogy a nap végén letegye a munkát, és élete más területeire összpontosítson?

Ennél a munkakörnél nagyon fontos a családi háttér, hogy stabil pontként ott legyen a nyomozó családja. Pszichésen letenni a feladatot nagyon nehéz, de ez a nehézség szerintem más munkáknál is jelen van, például az orvosoknál. De úgy hiszem, hogyha valaki hivatásául választja ezt a munkát, az előbb vagy utóbb meg fogja találni a középutat. A nyomozói szakma hivatás, és csak az egyensúly megtalálásával lehet egy életet át csinálni.

Melyek a szakma szépségei és nehézségei?

Én csak a szépséget látom ebben a munkában, mondjuk szerencsés is vagyok, mert jók a kollégáim, jó főnökeim vannak, speciális a szakterületem, tehát én élvezem, amit csinállok. Mindenkinek meg kell találnia azt a munkát, amit szeret. Amikor civilként bekerültem a rendőrségre, azt mondta nekem egy akkori, már több évtizede a pályán lévő munkatársam, hogy ha öt éven belül nem megyek el erről a pályáról, akkor magával fog ragadni, és tényleg ez történt. Jövőre lesz harminc éve, hogy rendőr vagyok, és olyan ember vagyok, aki mindenben a jót keresi. Egy negatív beállítottságú ember már nehezebben fogja megtalálni az örömet a munkájában.

A rendőrökre nagy szükség van, sokat tudunk segíteni az embereknek. Nagyon sokféle emberrel találkozunk, nemcsak a nyomozók, hanem a közterületen járőröző kollégák is, és az is a dolgunk, hogy segítsünk másoknak. Ez a szakma szépsége, hogy segíteni tudunk az embereknek. Persze, mint minden foglalkozásnál, itt is vannak nehézségek, de a rendőri szakmában az az igazi szépség és erő, hogy az embereket segítjük.

Őslények nyomában, avagy mit ér a múlt élővilágának kutatása

Őslénykutatónak, paleontológusnak készülni sok gyermek számára olyan, mint tűzoltónak vagy rendőrnek lenni. Nem csoda, hiszen gyerekkorunk meghatározó dinóskönyvgyűjteménye vagy a *Jurassic Park* olyan csodákat tárt a szemünk elé, amikről azóta is csak álmodunk. Bár paleontológusnak lenni nem csupán annyit tesz, hogy ismerjük az összes dinoszauruszfajt, hanem kutatjuk az őslények életét, testfelépítését és környezetüket. És persze ne felejtjük el, hogy újakat is fedezhetünk fel, hiszen Iharkút a nemzetközi őskénnytankutatás egyik jelentőségteljes lelőhelyévé vált 23 évvel ezelőtt. Az ásatások mindmáig fontos szereplőjével, **Ósi Attila** geológussal, paleontológussal, az ELTE Természettudományi Kar Őslénytan Tanszék tanszékvezetőjével beszélgettünk.

Szöveg: Karkó Ádám | Fotó: Pálfi Erika

Milyen elhatározás szerint vált Önből paleontológus? Volt más szcenárió is a tarsolyában?

Meglepő módon gyerekkoromban nem igazán érdekelt a paleontológia, sőt nem is tudtam róla egészen 13-14 éves koromig. A természet megismerése iránt általános iskola végén kezdtem el érdeklődni – a kilencvenes évek első felében –, amikor megjelent a *Jurassic Park* filmsorozat. Ajkai származásom révén elkezdtem a természetet járni, nagyon szerettem a kőzetekkel foglalkozni, amik igazán izgatták a fantáziámat, mert érdekelt, hogyan jöttek létre, milyen élőlény maradványait találok meg bennük.

15 éves koromra kialakult bennem az az élmény, hogy még jobban megismerjem a kőzetek múltját és jelentőségét. S bár igazán szerettem a kőzetekkel foglalkozni, mégsem érdekelték annyira, mint az ősmaradványok, azon belül is főként a gerinces állatok maradványai, így például a cápa fogak, a teknőspáncélok. De az előbb említett filmsorozat apropóján vetődött fel bennem a kérdés – már egyetemista koromban –, hogy vajon Magyarország területén találhatóak-e dinoszauruszok korabeli gerinces állatok leletei, vagy ha netán nincsenek maradványok, akkor miért nincsenek, és mégis, akkor hol vannak, ha nem itt.

Hogyan kell elképzelni a munkáját?

Jelenleg rengeteg adminisztrációs feladatom van; szerencsére nem hajt a tatár, kollégáimmal nem vagyunk időhöz kötve, tehát ezekben a nyugodt időszakokban – amikor nincs ásatás – az adatok feldolgozásával foglalkozunk, próbáljuk azonosítani a leletekből az adott állatok tulajdonságait, sőt a korábbi leletekkel is összehasonlítjuk az újonnan felfedezett maradványokat, és mindemellett szakirodalmat olvasunk, majd az újabb kutatások eredményeit tudományos cikkek formájában neves és a szakmához köthető lapokban publikáljuk.

A paleontológusi munkám mellett az ELTE Természettudomány Karának Őslénytani Tanszékét vezetem, s emellett, hogy tanszékvezetői feladataimat elvégzem, oktatói szerepet is betöltök, hiszen számos órát nekem kell megtartani, amit nagy örömmel teszek. Ezenkívül a kollégákkal szervezzük a diploma előtti záróvizsgákat, aktualizáljuk a különböző egyetemi szakok tanterveit, sőt még a doktori védések szervezését is mi végezzük. Így sokszor az oktatásba fektetett idő a kutatásba fektethető időből vesz el, de ez nem szegi kedvemet, mert az óráimra mindig alaposan felkészülök, elvégre a jövő őslénykutatóit és paleontológusait taníthatom.

Mit kutat Magyarországon egy paleontológus?

A paleontológia, az őslénykutatás egyfajta passzió. Akik paleontológusok, többségében hivatástudatból végzik a munkájukat, hiszen mind élvezzük és szeretjük, amit csinálunk. Természetesen – mint minden bölcsészeti- vagy természettudományi ágnak – a paleontológiának is van relevanciája a társadalomra nézve, ami nem biztos, hogy gyorsan beérik.

A paleontológia az ősmaradványok révén a régmúltat, az élővilág és Földünk múltját, környezeti hatásait tudja minél pontosabban segíteni leírni. Gondolok itt olyan klimatikus események változásaira – akár az elmúlt néhány ezer, tízezer, százezer évben –, amelyekre más forrásokból nem fogunk tudni következtetni, tehát ezeknek a múltbeli eseményeknek a precízebb megértésében van óriási szerepe az őslénytannak. Ugyanis ezeket az eseményeket tudjuk felhasználni a jelenkori – vagy akár a jövőbeni – események valamiféle prognosztizálására abban a tekintetben, hogy mire számítsunk, ha az üvegházhatású gázok mennyisége adott százalékkal nő a légkörben. A múltat megismerve választ adhatunk arra a kérdésre, hogy egy-egy akár globális vagy regionális klimatikus vagy környezeti esemény, változás hogy érinti az élővilágot. A paleontológiának nagyon fontos szerepe van ugyanakkor a kormeghatározásban is. A nyersanyagkutatás, mint például a kőolaj, a földgáz, a kőszén, vagy ércek, ritkaföldfémek kutatása a geológia meghatározó feladata, és ezekben az ősmaradványtartalmú kőzetrétegek korának megállapítása sokszor a paleontológus feladata.

Ami viszont a kérdésre ténylegesen választ ad, hogy jómagam a paleontológia elméleti részével, többségében paleobiológiai kutatásokkal foglalkozom. Bár tény, hogy az utca emberének a munkám nem hoz másnapra ételt a konyhára, viszont napjaink felfedezései a jövőben tett kutatásokat nagyban meg fogják segíteni

abban, hogy a teljes képet – ami most egészen hiányos – egyben láthassuk.

Milyen sors vár a megtalált leletekre?

A talált leletek többségükben közgyűjteményekbe kerülnek, de hogy melyikbe, az mindig attól függ, hogy ki találta meg vagy éppen ki szponzorálta az ásatást; ugyanakkor a legtöbb esetben, ha Magyarországon egy ősmaradvány előbukkan, akkor a Magyar Természettudományi Múzeumba kerül. A bakonyi dinoszauruszleleteinket mi is odavisszük, tehát közgyűjteményként bárki számára – akár kutató az illető, akár nem – elérhetőek.

Ami lényeges, hogy a megtalált, s a múzeumba került leleteket vagy a múzeum munkatársai, vagy a maradványok megtalálói letisztítják, preparálják akár a Múzeum, akár az egyetem (ELTE) laboratóriumaiban. Ez mind sok hónapnyi munkát jelent, amikor meghatározzuk, hogy milyen leleteket, akár dinoszauruszcsontmaradványokat tartunk a kezünkben – olykor van már annyi rutinunk, hogy rögtön megmondjuk a lelet származását, de nem ez a leggyakoribb eset.

Érdemes szem előtt tartani azt is, hogy ha összehasonlítani szeretnénk a leleteket, akkor azokat nem úgy kell elképzelni, mint egy bútorarúházban a bútorokat, amik egymás mellett vannak. Elvégre szerte a világban vannak leletek, amikről persze megjelentek tudományos publikációk, s ezeket a publikációkat tudjuk felhasználni egy-egy maradvány azonosítására. Sokszor azonban ez nem elég, és végig kell látogatni a külföldi múzeumok gyűjteményeit, hogy a precíz összehasonlítás megtörténjen.

2023 nyarán talákoztunk személyesen először, akkor körbejárhattuk pár kollégánkkal az ásatást. Azóta milyen leletekkel bővült a tárház?

A 2023-as nyári ásatás óta preparáljuk az előkerült leleteket, amelyek között vannak többek között páncélos dinoszauruszok csontjai, krokodilfogak és egy teknős koponya is. Az elmúlt 23 évben egyébként összesen több mint százezer leletet fedeztünk fel, aminek a döntő része parányi, mikroszkopikus méretű fogak vagy fogtöredékek. A nagyobb méretű leletek viszonylag ritkábbak, de néhány szekrényt már sikerült megtöltenünk azokkal is a Természettudományi Múzeumban. Viszont fontos, hogy ezeknek a maradványoknak a nagy része ismétlődő lelet. Például van egy krokodil, aminek a fogából több száz darabot találtunk már. A lényeg tehát, hogy vannak olyan leletek, amik nem mindig mondanak újat, de reprezentatív minták, amiket a későbbi statisztika miatt mindig begyűjtünk, illetőleg fontos megjegyezni, hogy a terület (Iharkút) véges – bár tény, hogy leletekben gazdag –, de egyszer kiapadnak majd a források.

A klímaváltozás korunk kiemelt problémája. Egykoron hasonló légköri változások befolyásolták a Földön élő entitások létét, amik alkalmazkodtak ugyan, vesztük mégis bekövetkezett. A közvéleményben mindenütt felhangzik az újabb kihalás spekulációja. Ön szerint van mitől tartanunk?

Mindenképpen. A klímaváltozás – függetlenül attól, hogy az ember ebben mennyire okozó – mindig is létező jelenség volt. Még azokban az időkben is, amikor egyáltalán nem volt jégkorszak, akkor is történt klímaváltozás, hiszen az éghajlatnak vagy a légkörnek a paraméterei változtak, csak nem feltétlenül ilyen mértékben. Amióta azonban jégkorszakról beszélhetünk és hidegebb és melegebb periódusok váltakoznak – az elmúlt két és fél millió évben –, ez a jelenség gyakorlatilag igen

intenzív változásnak teszi ki az éghajlatunkat. Ha megfigyelünk egy hőmérsékleti görbét az elmúlt pár ezer évből, akkor azt fogjuk tapasztalni, hogy bizony nem kevésszer fordult elő jelentőségteljes változás az idők során. A legnagyobb kérdés, hogy a következő évtizedekben mi fog történni, mennyire fogja érinteni ez a változás az emberiséget. A legfontosabb kérdés talán mégis az, hogy az ember hogyan reagáljon a változásra.

Sajnos olyan szintű változtatásokra volna szükség az emberiség életében, amit nem fog tudni senki megelőzni, aminek az eredménye kiszámíthatatlan pusztulást jelenthet.

Öt éve az ELTE Őslénytani Tanszékének vezetője. Milyennek látja napjainkban a természettudományos oktatás helyzetét akár a hazai, akár a nemzetközi szinten?

Mind hazai, mind nemzetközi tekintetben a természettudomány manapság nem annyira favorit. Nem csoda, hiszen alapvetően a profitorientált gazdálkodás határozza meg a hétköznapiakat a világ szinte bármely pontján. Szinte minden vállalat arra buzdít, hogy vegyél újat a termékéből, amihez pénz kell. Ilyenformán a gyerekek, a tanulók azt nézik, hogy miből lehet igazán megélni, és a természettudományos pályák igen jelentős részénél ugyan kaphat állást a jelentkező, de komoly eséllyel olyan állást kap, amiért kevés pénzt adnak; de ha ugyanannyi tanulással pénzügyi pályát választ valaki, akkor akár sokkal többet tud keresni a jövőben. A természet megismerése viszont – nekem mindenképpen – fantasztikus élmény, még akkor is, ha nem a legjobban kereső szakmákról beszélünk.

A természettudományos irányokhoz olyan szemléletre van szükség, ami elég erős a gyerekekben, hogy a környezetükkel, a természet megismerésével foglalkozzanak. Például földtudományi alapszakokon az elmúlt 10 évben folyamatosan csökkent a jelentkezők száma, és sajnos nem tűnik úgy, hogy ebben történe ellenkező irányú változás. Összefoglalva tehát azt tudom mondani, hogy világszerte fogy a természettudományos pályán lévők száma.

Tervez a jövőben nemzetközi kutatásokba bekapcsolódní? Milyen tervei vannak a jövőre nézve?

Mindig nyitott vagyok az új lehetőségekre, és sokszor előfordul, hogy külföldi kollégákkal is együttműködünk egy-egy kutatás során. Elég szűk szakma a gerincesekkel foglalkozó paleontológia, ezen belül is egy-egy szűkebb területet tekintve – például növényevő dinoszauruszok kutatása – néhány tucat emberről beszélünk az egész világon, tehát óhatatlan, hogy a kutatásokban együtt dolgozzunk a külföldi kollégákkal. A külföldi – USA, Egyesült Királyság, Németország – kollégákkal való együttműködések mellett ebben az évben is folytatjuk a bakonyi kutatásunkat, mind a maradványok feltárásával, mind pedig a publikációk közzétételével, de különböző projekteknél is részt veszek, amik meghatározzák az idei évet.

A meteorológus szakma sokkal izgalmasabb, mint gondolnánk

Az emberek jelentős részének arról a szóról, hogy meteorológus, elsősre azok a bemondók jutnak eszükbe, akiket naponta megnéznek a TV-ben vagy meghallgatnak a rádióban. Pedig ez a szakma sokkal többet takar, mint gondolnánk és sokkal izgalmasabb is, mint hinnénk. Bár a magyar meteorológusok legtöbbször nem tornádókat kutat, a Kárpát-medence is számos feladatot és kihívást rejt azok számára, akik ezt a szakmát választják hivatásuknak. **Mészáros Róberttel**, az ELTE-TTK Meteorológiai Tanszék tanszékvezetőjével beszélgettünk a meteorológus szakma sokrétűségéről, szépségeiről és nehézségeiről.

Szöveg: Vágóné Ugró Szilvia

Mit jelent az, hogy meteorológia? Hogyan kapcsolódik a természettudományokhoz?

A meteorológia a Földet körülvevő légkörrel foglalkozik, azokkal a folyamatokkal, jelenségekkel, amelyek a légkörben végbemennek, vagyis az időjárással, az éghajlattal. A légkört legegyszerűbben úgy lehetne definiálni, hogy valamely égitestet körülölelő gázburok, amelynek több rétege is van. Elsősorban a legalsó réteget, a troposzférát vizsgáljuk, hiszen ott zajlik a legtöbb meteorológiai jelenség.

Az időjárás a légköri elemeknek a változása, illetve az ezeket meghatározó folyamatoknak az együttese, az éghajlat pedig mintegy keretet ad ezeknek a jelenségeknek. Persze vannak a határfelületek is, melyek a légkör állapotát meghatározzák: ilyen az óceán, a szárazföld, a bioszféra, melyek mind egy egységes rendszert alkotnak; ennek a rendszernek az elemeivel foglalkozik a meteorológia. Egyébként *Arisztotelész* ókori görög filozófus volt, aki megalkotta a meteorológia kifejezést, bár tágabban értelmezte, mint amit manapság jelent.

Milyen munkát végez pontosan egy meteorológus? Hogyan kell elképzelni a szakemberek hétköznapijait?

Nehéz megválaszolni ezt a kérdést, mert ez nagyon sokrétű munka; éppen úgy, mint ahogyan a légkör is nagyon változékony, ezért nem mondanám, hogy unalmas lenne. Az emberek legtöbbször a TV képernyője előtt, rádióban, interneten találkoznak egy meteorológussal, de ez a szakma sokkal szerteágazóbb. A meteorológus feladatköre a légkör feltárása, ami méréseket, megfigyeléseket jelent, valamint feladata az időjárás-előrejelzés is, melyen azt értjük, hogy megpróbálja a légkör jövőbeli állapotát meghatározni. Vannak, akik mérésekkel foglalkoznak, vagy akik előrejelző modelleket

fejlesztnek, vannak, akik az eredményeket értelmezik. Olyan meteorológusok is vannak, akik a levegőtisztasággal foglalkoznak, és persze vannak kutatók is. Van, aki 8 órában dolgozik, de olyan meteorológus is van, aki 24 órás szolgálatban végzi az időjárás megfigyelését, vagy a veszélyjelzést. A meteorológusok nagyon sokféle területen helyezkednek el; a meteorológiai szolgálatok mellett a hidrológia területén, vagy a repülés kiszolgálásánál, vagy ami mostanában igen aktuális: sok meteorológus dolgozik az energetika szakterületén, ahol a megújuló energiaforrásokkal – mint például a szél vagy a nap energiájának hasznosításával – foglalkoznak, mivel ezek is időjárásfüggők.

A meteorológusok idejének nagy része számítógépek előtt telik, hiszen legfőbb feladatuk a modellek fejlesztése, az eredmények értékelése, a kutatások, de van olyan ága is ennek a szakmának, amikor terepen zajlik a munka, hiszen a méréseket ott kell elvégezni. Bár a be rendezések ma már legtöbbször automatizáltak, azért a személyes jelenlétre is szükség van. Bár a munka jelentős része irodában zajlik, mégis izgalmas, általában nincs két egyforma nap, s mindig alkalmazkodni kell az aktuális helyzethez.

Ha egy középiskolás diák úgy határoz, hogy meteorológus szeretne lenni, mely tantárgyakból kell jól teljesítenie?

Ez érdekes dolog, mert akik ide jönnek hozzánk – akár egyetemi diákok, akár érdeklődők –, azok általában a földrajz- vagy a természetismeretórán hallottak a meteorológiáról, de a hétköznapi munkában, ennél a szakmánál inkább a matematika- és a fizikaismeretek nagyon fontosak, ami gyakran meglepi a diákokat. Emellett nagyon fontos még az informatika, hiszen itt programokat kell fejleszteni, és modellezésre van szükség. Persze, ha a földrajzban járatos valaki, az sem

hátrány, hiszen ennek a tantárgynak az ismerete egyfajta szemléletmódot, világlátást ad, továbbá az is előny, ha valaki jól beszél magyarul, mert lehet, hogy a TV képernyője elé kerül időjárás-jelentőként vagy klímakutatóként, ahol hiteles, érthető tájékoztatást kell nyújtania.

Jelenleg Magyarországon mesterdiplomával válhat valaki meteorológussá. Milyen alapdiplomákat fogadnak el a mesterszakhoz?

Magyarországon egyedül az ELTE-n van mesterdiplomás meteorológus képzés, ezért nagy a felelősségünk abban, hogy a teljes spektrumot lefedjük, és ne csak egy speciális területét oktassuk a meteorológiának. A 2006-os bolognai rendszerre való áttérés óta az ELTE-n létrejött a földtudományi alapszak, amelyen belül megalapítottuk a meteorológiai specializációt; jelenleg ez a legegyszerűbb út a meteorológus szakmához, de meteorológia specializáció létezik a fizika alapszakon és a környezettan alapszakon is. Mindkét szakról érkeznek hozzánk hallgatók, bár kevesen. Földtudományi alapszak meteorológia specializációval egyébként az ELTE-n kívül Debrecenben és a Szegeden is van. Most olyan meteorológus évfolyamunk is van, ahová öt különböző alapszakról érkeztek a hallgatók, tehát más szakokról is be lehet csatlakozni. Ha más szakról érkezik valaki, abban az esetben megvizsgáljuk az előtanulmányait, és ha szükséges, előírunk plusz tantárgyakat a hallgató számára.

Hazánkban mennyire népszerű ez a szakma ma-napság?

Az érdeklődés nagyon nagy mindaddig, amíg nem derül ki, hogy matematika- és fizikaismeretekre is szükség van ezen a pályán. Sokszor látunk olyan csillogó szemű diákokat, akiket nagyon érdekelnek mondjuk a tornádók; viszont, amikor megpróbáljuk leírni a tornádót mint komplexebb rendszert, akkor esetleg elmegy a kedvük a szakmától. Bár érdeklődők mindig vannak, sajnos mégis azt látjuk, hogy a természettudományos szakokra való jelentkezők száma jelentősen csökkent az elmúlt években. Ennek az oka az is, hogy ha valaki mondjuk nagyon jó fizikából, akkor az lehet, hogy inkább fizikusnak fog tanulni. Én mindenkit bátorítok erre a szakmára, mert ez egy izgalmas és keresett szakma, itt nincs két egyforma nap, és hazánkban is egyre nagyobb szükség van meteorológusokra.

Vannak olyan országos vagy nemzetközi versenyek, melyeken érdemes részt vennie annak, aki meteorológus szeretne lenni?

Van egy olyan vetélkedőnk, ami ugyan nem országos verseny, de érdekes kihívás. Néhány kolléga és hallgató itt a Meteorológiai Tanszéken több éve megrendezi az Előrejelzési Vetélkedőt, amely a gyakorlatban abból áll, hogy fél éven keresztül, minden héten egy adott napon a rákövetkező napra készítenek a jelentkezők időjárás-előrejelzést. Megadott adatok alapján próbálják megmondani az érdeklődők, hogy milyen lesz az idő-

járás egy-egy magyarországi városban, majd utána ezeket a beérkezett adatokat kielemezzik, amiből szintén sokat lehet tanulni. Erre bárki jelentkezhet, teljesen kezdők is bekapcsolódhatnak. Ez a vetélkedő az alábbi honlapon érhető el: theforecastchallenge.com

Szintén nem verseny, de fontos megemlíteni a *HungaroMet Magyar Meteorológiai Szolgáltató Non-profit Zrt. MET-ÉSZ* oldalát (https://www.met.hu/idojaras/aktualis_idojaras/megfigyeles/metesz), amelyen bárki regisztrálhat, majd méréseket, megfigyeléseket végezhet és rögzíthet. Ez azért nagyon jó, mert amellett, hogy akár már kisgyermekkorban méréseket végezhet valaki, mellette egy közösségnek is a tagja lehet. Versenynek mondható és igazi hungarikumnak számít az *Országos Tudományos és Diákköri Konferencia*, melyen meteorológiai szekció is szokott lenni. Ezt az országos rendezvényt megelőzi a helyi megméréstetés, ez itt nálunk a *Meteorológus Tudományos Diákkör* nevet viseli, melyen tartottak már előadást középiskolás diákok is a kutatómunkájukról. Ők később a hallgatóink is lettek. Ha ilyen érdeklődők érkeznek hozzánk, akkor általában belső konzulens is szoktunk biztosítani számukra, hogy a kutatásukat az egyetemen is folytatni tudják. Bármilyen témakörben, ami a meteorológiához kapcsolódik, szívesen segítünk. Ha valaki tényleg érdekli e terület iránt, nagyon szépen fel tudja építeni akár már középiskolától a szakmai útját. Itt említeném meg, hogy a mesterdiplomára még épül egy doktori képzés is azoknak, akik a tudomány szintjén szeretnék a meteorológiát művelni. Jelenleg 26 PhD-hallgatónk van a tanszéken, ami igen magas szám.

Mit emelne ki a szakma szépségeiből és nehézségeiből?

A szakma szépsége és egyben a nehézsége is a nagyon intenzív és nagyon változatos közeg, amit vizsgálunk. Ahogy korábban említettem, itt tényleg nincs két egyforma nap, persze vannak hasonló időjárási helyzetek, de mégis mindegyik más. Ezeknek a helyzeteknek a leírása nem egyszerű feladat, hiszen ezeket nagyon komoly matematikai, fizikai és informatikai háttérrel tudjuk csak elemezni.

A komplexitás mellett a munka szépsége az is, hogy egy jó időjárási előrejelzéssel vagy veszélyjelzéssel akár emberi életet és anyagi tulajdont is meg tudunk menteni azáltal, hogy fel tudjuk készíteni a szektorokat, a lakosságot egy veszélyes időjárási helyzetre. Emellett rendszeresen látjuk a természet erejét, a természet nagyságát akár egy webkamerán keresztül, amely például a Prédikálószelekről megmutatja, hogyan hömpölyög a köd a Dunakanyarban. Ezeket a folyamatokat megérteni, leírni tudni, előre megjósolni mind a szakma szépségét jelentik. Külön szépsége és nehézsége is itt Magyarországon a meteorológus szakmának a földrajzi elhelyezkedésünk; a Szaharában mindenki jó meteorológus lenne, de itt a Kárpát-medencében sokkal összetettebb és változékonyabb folyamatokat vizsgálunk. Az biztos, hogy aki ezt a szakmát választja, nem fogja unalmasan tölteni a hétköznapjait.

Egy zenésznek másnap is tovább kell játszania

A zene mindenki életében ott van. Van, aki csak hallgatja, van, aki tanítja, és olyan ember is akad, aki erre teszi fel az életét, ezzel keresi a kenyerét. Sok kisgyerek tanul hangszerezen játszani vagy énekelni már általános iskolás korában, mégis kevesen lesznek közülük olyan zenészek, akik egész életükben csak ezzel foglalkoznak, akik hivatásuknak tekintik a zenét. Mi vezet odáig, hogy valaki profi zenész legyen, és mi történik, miután valaki megkapta a Kossuth-díjat? **Szarka Tamás** Kossuth-díjas zenésszel, zeneszerzővel és költővel beszélgettünk a zenei pályájáról, a szakma szépségeiről, kihívásairól és arról, hogy mi az igazi érték ebben a munkában.

Szöveg: **Vágóné Ugró Szilvia** | Fotó: Horváth Edit

Már gyermekkorában megfogalmazódott Önben, hogy zenész szeretne lenni?

Gyerekkoromban tanító szerettem volna lenni, mert a családban mindenki tanított. A főiskolán pedagógusdiplomát szereztem, tanítottam is, amit nagyon élveztem. Csak később lettem muzsikus, elvégre, hogy ebből fogok megélni, az sokáig irracionális volt számomra, vágyálomnak tartottam. Több évtized után vált világossá, hogy ez valóság is lehet. Aztán lett is, de nem ezért csináltam; éveken át az esélytelenek nyugalomával zenéltem fanatikus módon. Először elvégeztem a hegedű szakot a zeneiskolában, akkor még nem annyira érdekelt a zenélés, csak a tanáraink biztattak, hogy tehetséges vagyok, folytassam. Középiskolában négy éven át vezettem egy nyolctagú zenekart, de még akkor sem gondolkodtam a zenei pályán. Aztán találkoztam Bach zenéjével, és utána 8–10 órát gyakoroltam naponta. Nem tudtam megmondani, miért csinálom, csak csináltam, ösztönből jött. Verset már ötéves korom óta írok. Végül ez a kettő, a zenélés és a versírás a *Ghymes* együttesben szerencsésen találkozott, ott írtam először dalokat, amelyekre folyamatosan jó visszajelzéseket kaptam. Emellett harminc éven át játszottunk gyerekdalokat, adtunk ki gyereklemezeket is. A pedagógia, a tanítás mindig is hozzám tartozott, szerettem tanítani, és amit most csinállok, abban is folyamatosan van tanítás.

Az éneklés vagy a hangszer iránti szeretete motiválta jobban, hogy zenészi pályára lépjen?

A zenei pályához a hegedű vezetett, de mostanában már inkább énekesnek mondanak. Rangsort nem tudok, de nem is akarok állítani közöttük, mind a kettőt nagyon szeretem. Azt mondják, a „hangszerek királya” húsból, vérből, csontból van – maga az ember a hangszer. Ezzel én is egyetértek: az éneknél nincs szebb hangszer. Rengeteget énekeltem táncházakban, sokszor hajnalig,

” Azt mondják, a „hangszerek királya” húsból, vérből, csontból van – maga az ember a hangszer. Ezzel én is egyetértek: az éneknél nincs szebb hangszer. ”

és nagyon megszerettem azt a világot. Különleges érzés, amikor az ember a saját testével muzsikál.

Az Ön munkája az alkotás. Ahhoz, hogy valaki művész lehessen, elegendő a tehetség vagy szükség van hozzá másra is?

Ahhoz, hogy valaki csak zenélésből éljen, elég evidens, hogy tanulni is kell és kitartónak is kell lenni. Én még nem láttam azt a jelenetet, hogy a gazdag ember bemegy a zeneiskolába, letesz egy nagy összeget az asztalra, és cserébe kér érte hegedűtudást holnapra. Ez nem így működik. A zenei pálya természetes velejárója a rengeteg munka, és ezt a munkát tudni kell élvezni is, csak akkor fog igazán működni.

Milyen előtanulmányok szükségesek ahhoz, hogy valaki profi zenész legyen?

Az előtanulmányoknak nagyon sokféle módja lehet, tanulhat valaki akár autodidakta módon is, vagy megjelenhet az életében a „nagybetűs” tanító, akitől tanulni tud az ember. A zenélésnél a munka a lényeg, az a kulcs. Hiába jár valaki zeneiskolába hetente egyszer vagy kétszer negyvenöt percre, ha utána hazamegy, és otthon nem dolgozik tovább a zenei tudás megszerzésén. El lehet járni olyan helyekre is, ahol csodás zenészekről elleshetők a technikák. A tanulásnak sok módja van, de a zenei szakma lényege az, hogy valaki ennek áldozza-e az életét vagy sem.

Mennyire lehet másfajta munkának nevezni a hétköznapiakban, ha együttesben játszik, zenét ír vagy énekes előadásra készül?

Ezek teljesen különböző munkát jelentenek. A pódium világa teljesen más, mint amikor valaki csak magában megfogalmaz egy zenei gondolatot, amikor zenét ír. A dalszerzésnek és a színpadi munkának teljesen más az öröme és a kínja is. A mai napig legjobban írni szeretek, amikor a semmiből születik valami. Reggel elindulok a stúdióba, üres úgymond az a bizonyos fehér lap, és estére zene lesz belőle. Ez a folyamat egy igazi kis csoda. Ellenben, amikor a zenész pódiumra áll, akkor az a helyzet ott teljesen más, sokkal kegyesebb és kegyetlenebb is. Azért kegyetlenebb, mert amikor eljön a pillanat, fel kell menni a színpadra, nem lehet azt mondani, hogy most nem vagyok formában, mert ott a közönség. A kegyes része pedig az, hogy a közönség egyből megmutatja, visszajelzést ad, mennyire tartja hitelesnek az előadót, mennyire tetszett neki az előadás. A zeneszerző munkájára a visszajelzés sokkal később érkezik meg, és a munka is hosszadalmasabb folyamat. Amikor én zenét írok, nálam ez egy állandó folyamat. Zenét írok, amikor csak ülök a kávéházban, autót vezetek vagy lefekszem aludni. Az alkotófolyamat a zeneszerzésnek csak az egyik része, a másik része sokkal földhözragadtabb, amikor föl kell hangszerelni, föl kell írni a számítógépbe. Ez mindig hosszadalmasabb, mint az alkotás része.

Milyen érzés Kossuth-díjas művésznek lenni, és milyen felelősséggel jár az, ha valaki elnyeri a Kossuth-díjat?

Rendszerint elfelejtem, hogy Kossuth-díjas művész vagyok. Gyakran meglep, mikor mondják, mert nem ezzel foglalkozom. Felelősség van benne, mert kevésbé viszi tévútra a zenészt ez a cím, és a súlyát is érzem, főleg, amikor nyilatkozom. Ugyanakkor, amikor zenét írok, nincs előttem egy tábla, hogy „Vigyázz, Kossuth-díjas vagy!”. De jó érzés, hogy elismer a szakma és a közönség is. Sok díjat kaptam már, de nem harcolok értük, nem azok motiválnak a munkában. Szeretem, amit csinálok; van az a csodálatos erdélyi népdal, miszerint „Nem szánt, vet az égi madár, / mégis eltartja a határ. / Én sem szántok, nem is vetek, / mégis megélek köztek.” Ez a dal rólunk, zenészekről szól. ▶

Voltak jelentős fordulópontok, emlékezetes időszakok a zenei pályafutása során?

Nem voltak hatalmas hullámvölgyek az életemben, inkább egy lassú meneteléshez hasonlítanám az elmúlt 40 évet. Nem tudok egy-két pontot kiragadni belőle. Olyan volt, amikor közel félmillió ember előtt játszottam a Kossuth-téren; ilyen csodálatos események voltak a pályám során, de úgy gondolom, ha ilyen történik, egy zenésznek másnap is tovább kell játszania – úgy, mint előző nap. Hiába a sok díj, másnap ugyanúgy segíteni kell a színpadon. Egy zenész nem tud úgy felmenni a színpadra, hogy viszi magával a díjakat, meghajol velük, és aztán hazamegy. Ott ez nem elég, előlről kezdjük az életünket minden nap. Hiába van valaki negyven éve a pályán, ő is minden előadás előtt újrakezdi, mert a közönség nem arra vett jegyet, hogy mit csináltam tegnap, hanem arra, hogy akkor ott mi történik.

Sok kisgyerek tanul hangszeren játszani, jár zeneiskolába, viszont kevesen lesznek főállású művészek. Mit tanácsolna azoknak a gyerekeknek, akik olyan zenei pályát szeretnének bejárni felnőttként, mint Ön?

Ez attól függ, mennyire akarják. Amikor elkezdtem zenélni, nem volt szó arról, hogy ebből fogok megélni, a zenélés nálam ösztönből jött. Ha valaki egész életében ezt szeretné csinálni, akkor ne gondolkodjon azon, hogy mi lesz majd tíz év múlva, hanem azon gondolkodjon, mi lesz holnap, mi lesz a próbán, mi lesz a koncerten, ha összejön. Merüljön el a részletekben, legyen boldog a muzsikában, és utána majd a közönség is jön – vagy az is lehet, hogy nem jön. De ha a közönség nem jön, akkor is megéri zenélni, mert a zene nem azért van, hogy fellépjen valaki, a zenélés az egy áldott és ritka állapot. Lehet, hogy a közönség csak tíz vagy tizenöt év múlva fog jönni; én is nagyon sokat zenéltem az utcán, én sem a Budapest Arénában kezdtem. Aki érez magában az életen át tartó zenéléshez erőt, az fogjon neki és csinálja a saját örömeire. Ha valaki boldog attól, hogy zenél, az már maga egy főnyeremény, mert abban fárad el, amit szeret. Aztán hogy ez a közönségnek mennyire fog tetszeni, az majd sokkal később fog kiderülni, de nem ezért kell elkezdni zenélni. Ha pedig elkezdi valaki, akkor azt ne úgy tegye, hogy mellette még öt vagy tíz dologba is belevág párhuzamosan, mert úgy egyik terület sem fog működni.

Önök melyik fajta magyar zene a legszebb, legfelemelőbb, ami inspirálja a munkája során?

Nekem elsősorban az erdélyi vonós muzsika; úgy ahogy van, az egy csoda. Az egész magyar népzene sokkal erősebb, mint azt mi gondoljuk, amikor találkozunk vele. Sokféle játszottam, sokfajta népzenevel kerültem kapcsolatba, szlovákot, franciát is játszottam, de a magyar népzene kimagasló a világon, ezt határozottan állítom, és azok is, akik magyar népzenevel foglalkoznak. Energiájában, csodájában, szépségében is lenyűgöző, és ezt csodálva tudom hallgatni mind a mai napig. De Bartókot és Bachot is nagyon élvezem. A jazzt is nagyon szeretem, jazz-zenészekkel dolgozom huszonhárom éve. Elsősorban ezek, amikben igazán el tudok merülni, de mindenféle zenét szeretek, mert aki negyven éve játszik ugyanabban a stílusban, az csodát ad az embereknek, amikor játszik. *Halmos Béla* Széchenyi-díjas népzeneész kérdezte egyszer, hogy mi a különbség egy amerikai bluesgitáros, egy ír hegedűs és egy erdélyi magyar primás között, akik negyven éve zenélnek? A válasz, hogy nincs közöttük különbség. Azért, mert ők mindhárman a saját világukban éltek le az életüket, és mind a hárman csodát adnak a játékkal a világnak. Ez ennek a szakmának az igazi szépsége és értéke.

SPORI!

„A tanáraink eljöttek a mérkőzéseinkre, ahol megnézhatték, hogy tényleg nem lógni akartunk az óráikról”

Rovatunkban hónapról hónapra olyan fiatal sportolót szólaltatunk meg, akik az évek során kitartó munkával egyre feljebb és feljebb jutottak választott sportágukban. Spori! című rovatunkban ezúttal egy ifjú kézilabdázóval volt alkalmam beszélgetni, akit bátyja sportszeretete sodort a sportba, hiszen a szülei úgy gondolták, hogy lányuknak is szüksége van a sportra, akárcsak bátyjának. Arról beszélgettünk **Keceli-Mészáros Renátával**, hogy miért lesz valakiből kézilabdázó, hogyan éli meg az iskola és az akadémiai sport közötti áthidalhatatlan nehézségeket, és milyen tervekkel néz a jövőbe. Az ifjú kézilabdázó jelenleg a Nemzeti Kézilabdázó Akadémia (NEKA) női NB I-es csapatának növendéke.

Szöveg: Karkó Ádám | Fotó: Tompos Gábor

Szüleink felelőssége

„A szüleim miatt kezdtem el sportolni” – kezdett bele történetébe **Keceli-Mészáros Renáta**. Elmondása szerint bátyja már Renáta előtt javában a sport mórában élt, ezért szülei úgy döntöttek, lányuk sem maradhat ki a sportolás nyújtotta örömeiből. A fiatal kézilabdázót a kezdetekkor azzal győzködték, hogy a jövőben a kiemelkedő sporttehetségének köszönhetően bármilyen lehetőséghez juthat, ami jól jöhet az életben, és egyébként is, valljuk be: a sport jó. A fiatal lány, hallgatva a szülői noszogatásra, hét-nyolc éves korában kézilabdázni kezdett Szegeden. Édesanyjának egyik ismerőse győzte meg a szülőket arról, hogy Reni próbálja ki magát ebben a sportban, hiszen korábban már számos olyan sportot megpróbált, amihez nem fűlt a foga, mert nem igazán szeretett se táncolni, se egyéb „lányos” sportot űzni.

„Szegeden volt egy csapattársam, akinek a nővére a Nemzeti Kézilabda Akadémiára járt. Ő mesélt arról, hogy az akadémia a Balaton partján helyezkedik el, nagyszerű rálátással a tóra, és persze kiváló a környezet a sportoláshoz. Ezért elmentünk a szüleimmel Balatonboglárra, megnéztük az akadémiát, és mindannyian megkedveltük” – mesélte lelkesen Reni. Hozzátette ugyanakkor, hogy a bejutás nem volt a legegyszerűbb, éppen ezért nagyon hálás **Hajdú Jani** bácsinak, aki sokat segített neki abban, hogy ma a NEKA tagja lehessen, ahol tulajdonképpen elkezdődött a fiatal sportoló pályafutása. ▶

Iskola és kézilabda között lavírozni

Reni jelenleg a fonyódi Mátyás Király Gimnázium 11. osztályos angol tagozatos tanulója. Úgy látja, nem egyszerű az iskolapadban és a pályán egyszerre jól teljesíteni, nehézségek akadnak bőven. „Szerencsére az iskola és a NEKA között van egyfajta megegyezés, miszerint az első két órára nem tudunk bejárni az edzések miatt, amit az iskola tolerál, elfogadják, hogy nekünk muszáj az edzéseken is jelen lennünk, ami plusz energiával jár, és persze nem tudunk egyszerre több helyen lenni” – magyarázta a fiatal kézilabdázó. „Egy napom tehát úgy néz ki, hogy reggel edzésre megyek, majd az órarend szerinti harmadik órában beérek az iskolába. Nagyjából három-négy óram van, majd újra vissza a kézilabda-terembe, végül este megérkezem a kollégiumba, ahol nekiállok tanulni.”

A mindennapok tehát nagyon meghatározottak, minden mintha be van osztva a kézilabdázó-növendékek életében, így nem sok szabadidejük van másra. Persze Reni osztálytársai közül nem mindenki sportoló, s olykor szokta rajtuk látni, hogy milyen felszabadultak és nyugodtak, miután véget ér az iskola, és „csak úgy” együtt tudnak lógni az órák után. „Nekünk, akik sportolunk, nem sok lehetőségünk van a kikapcsolódásra, de szerencsére feltaláljuk magunkat, ezért néha, ha akad néhány órányi szabadidőnk, akkor a kollégiumban a csapattársaimmal és szobatársaimmal együtt sütítünk vagy megnézünk egy filmet” – mesélte örömmel Reni, majd hozzátette, hogy az edzések a hétköznapok

és a hétvégék részét képezik, nem lehet azon gondolkodni, hogy az ember nem megy el edzeni. „Egyébként kicsiként is imádtam edzésekre járni, és ez manapság sincsen másképp, ma is ugyanolyan örömmel megyek le a terembe, mint amikor belekezdtem a kézilabdázásba” – magyarázta a sportoló.

A tanárok jóindulatán sok múlik

Reni szerint tanárainak nagy része kifejezetten nyitott és megértő azzal kapcsolatban, hogy neki a mindennapokban nem csupán az iskolában kell jól hozni a formáját, hanem a sportban is. Persze akadnak olyan pedagógusok, akik ugyan nem örülnek – és talán nem is annyira megértőek, mint kollégáik –, de szükség-szerűen belátják, hogy a sportolók számára bizony a sport az elsődleges. „Nagyon sok tanárunk toleráns. Ha látják, hogy egy nehéz edzésen vagyunk túl, akkor valahogyan próbálják úgy terelni az óra menetét, hogy fejben ott tudjunk maradni, de megesett az is, hogy egy-egy különórát beiktattak a tanáraink, hogy azokat a dolgokat, amiket nem értettünk a tananyagból, újra elmagyarázzák nekünk” – mesélte Reni. Kiemelte, hogy a tanárok többsége akár éjszakába nyúlóan is támogatja őt és társait a tanulásban, akár Messengeren, akár e-mailben bármikor elérhetőek. „Sőt, olyan is volt, hogy a tanáraink eljöttek a mérkőzéseinkre, ahol megnézhettem, hogy tényleg nem lógni akartunk az óráikról, amikor egy-egy dolgozat miatt halasztást kértünk.”

A legtöbbet mégis *Kiss Henriettának*, spanyoltanárának köszönheti, aki „egy nagyon aranyos lélek, akivel nagyon-nagyon sokat szoktunk beszélgetni.” Ugyanakkor a tantárgyat sem veti meg; amikor második nyelvet kellett választani, akkor a német helyett inkább a spanyolra esett Reni választása, bár – ahogy mondta – még nem tudja, mikor és hol fogja kamatoztatni a tudását.

A sport mellett cél egy polgári, hétköznapi élet kialakítása is

Reni tervezi az egyetemi jelentkezést, de konkrét elképzelése a jövővel kapcsolatban jelenleg még nincs. Momentán az angol tagozaton emelt angol érettségire készül, ami mellett testnevelés fakultációra is jár – főként a sport miatt. Bár nem tudja pontosan, milyen szakirányon tanulna tovább, azért számára a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem volna a legkiválóbb felsőoktatási intézmény. „Abban biztos vagyok, hogy gyerekekkel szívesen foglalkoznék, akár edzői pályafutást is befutnék, de tanárként nem hiszem, hogy elhelyezkednék, nem tanítanék saját tantárgyat; éppen ezért viszont az óvónői karrier eszembe jutott” – magyarázta.

Néha muszáj feltöltődni

A fiatal kézilabdázó sporttevékenysége mellett imád zenét hallgatni, bár ő maga nem tanult soha zenélni, amit nagyon sajnál, de a spanyolórák előtt – hiszen a spanyolteremben van egy „jó kis zongora” – örömmel töltenek el néhány percet diáktársaival a YouTube-től segítséget kérve, hogy pár dallamig élvezzék a maguk kreálta zenét. Egyébként Reni alsó tagozaton járt szolfézsórákra, de hamar rájött, hogy az nem az ő világa; magától azonban nagyon szívesen megtanulna zongorázni, ha lenne rá ideje – bár ez most úgy néz ki, hogy kivitelezhetetlen, a jövőben viszont nem zárja ki, hogy megtanulja a billentyűk virtuóz megérintését.

Sportcélok a jövőben

Reninek nagy álma, hogy részt vegyen az EHF-bajnokok ligájában, de nagy örömmel töltené el az is, ha magyar színekben olimpiát nyerne a csapatával. Persze ezek mind a céljai között szerepelnek, ugyanakkor előtte még egy Európa-bajnokságon és egy világbajnokságon is megnézné, milyen lehet onnan győztesként eljönni. „Szeretnék minél jobb játékos lenni, és példaképként szeretnék létezni mások számára.” Bár álomcsapata nem igazán van, jelenlegi csapatát is imádja, ugyanakkor kiemelte a győri felnőtt női kézilabdacsapatot, ahova ha behívnák, nem tagadná meg a jelentkezést, „bár nem tudom, hogy a jövőben, amikor felnőttben kezdek majd játszani, milyen állapotban lesz a győri csapat, de jelen pillanatban a hazai csapatok közül az volna a legjobb lehetőség” – fejtette ki Reni. Külföldi csapatok esetében szívesen utazna Norvégiába vagy egy másik skandináv országba, ahol kifejezetten erős csapatok játszanak.

Hatalmas lépés a karrierben

„Jelenleg a NEKA-val NB I-ben játszunk, ahol a célunk, hogy bennmaradjunk – mondta Reni –, emiatt pedig szeretném sok meccsen megmutatni magamat, hiszen én ebben a szezonban kerültem feljebb, ráadásul tavaly még csak az ifjúsági bajnokságban játszottam, amihez képest az NB I egy hatalmas ugrás. Eleinte nagy nehézséget okozott az átállás, mert tavaly a saját korosztályom ellen kellett játszanom, most pedig van, hogy nálam kétszer idősebb és ki tudja mennyivel tapasztaltabb ellenfelekkel is szembetalálkozom.”

Az NB I mellett Reni továbbra is játszik ifjúsági bajnokságokon, de keményen edz a júniusi Final Fourra, augusztusban pedig – ha a csillagok úgy hozzák össze, hogy bekerüljön a válogatott keretbe, akkor – a világbajnokságon is részt vesz. „Jelenleg úgy néz ki – mondta bizakodva a fiatal kézsis –, hogy benne leszek a keretben, ezért igyekszem a legjobb formámat hozni mindig és mindenhol.”

Kulturális ajánló

Összeállította:
Karkó Ádám

► SZÍNHÁZ

Molnár Ferenc: A hattyú Örkény Színház

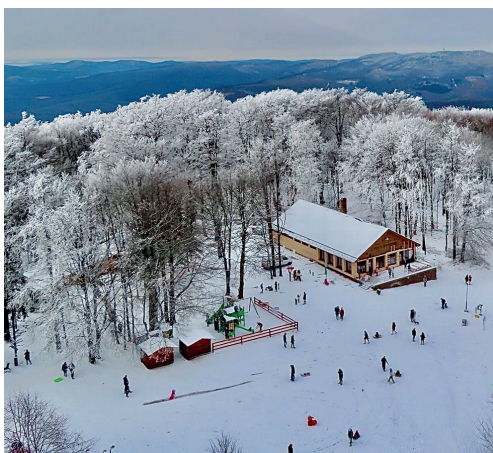
A hattyú mesterkomédia: bravúros humorú, szellemesen éleslátó, pestiesen gúnyos. Egy trónfosztott dinasztia feje, Beatrix, tűzön-vízen keresztül próbálja visszajuttatni családját a hatalomba. Ehhez egyetlen eszköz van a kezében: féltve őrzött lánya, Alexandra. Őt kell hozzáadni Albert herceghez, a Monarchia trónörököséhez. Albert azonban nem érdeklődik, és Beatrix okos asszonyként pontosan tudja: a férfi figyelmét egy nőre igazán csak egy másik férfi figyelme tudja felhívni. „Egy uralkodó sohasem mondhat le. Trónjától megfosztani lehet, uralkodói jogait megvonni tőle lehet. Ez rendben van. Mert ez merő erőszak. De ez nem kötelezi arra, hogy elismerje: elvesztette uralkodói jogait. Engedhet az erőszaknak, attól függően, milyen időben és milyen körülmények közé kerül, de lemondani soha, soha, soha! És ha mindannyiunknak pusztulnia kell is, akad még Habsburg elegendő.” (*Bourbon-Pármái Zita*, az utolsó magyar királyné)

► ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS

GEODA – Interaktív ásvány- és őslénykiállítás Esztergomban

A résztvevők a szervezők aktív közreműködésével barangolják be az 500 négyzetméteres „bányát”. Három ásványokkal és három ősmaradványokkal berendezett terem várja a csoportokat. A programot ékszerkészítés színesíti, illetve a kiállítóterem a kiállított dolgokon kívül meglepetésekkel is szolgál a látogatók számára. Ilyen például az „aranymosás” és az ősmaradványok kutatása. Aki aktív, nemcsak a kiállításban szerzett élményekkel, hanem a foglalkozások során megszerzett három kincsel térhet haza.

További információ: <https://geoda.hu/>

► KIRÁNDULÁS

Kékestető

Bár ez a télünk nem volt hómentes, mégsem gyönyörködhettünk benne olyan sokáig, mintha skandináv barátainknál jártunk volna kéthetes vakáción. Viszont szerencsére hazánkban is emelkedik egy magas csúcs, ami féltőn óvja a látogatók számára a havat, ez a hely pedig nem más, mint a Kékestető. A Kékestető páratlan élmények sokaságával várja egész évben mindazokat, akik egy kis túrázásra, aktív kikapcsolódásra, vagy csupán némi pihenésre vágnak. Hazánk legmagasabb pontja kiváló lehetőséget nyújt mind az egyéni, mind a szervezett formában érkező vendégek számára, hogy megcsodálhassák a Mátra panorámáját, élvezzék a magaslati gyógyhely különleges klímáját, hiszen nálunk a Kékestetőről nézve a legkékebb az ég.

► KÖNYV

Bibók Bea: Ellopott gyermekkor

A parentifikáció jelensége – önfeláldozás gyerekkorban, felnőttkorban és a párkapcsolatokban

Libri Könyvkiadó Kft., 2023.

A parentifikáció kifejezés arra a jelenségre utal, amikor a családi szerepek felcserélődnek, és a gyerekekre olyan feladatok hárulnak, amelyek nem az életkoruknak megfelelő felelősséggel járnak. Ilyenkor a gyerek „kis felnőtté” válik, akinek az a láthatatlan küldetése, hogy érzelmileg és fizikailag kiegyensúlyozza a családot. Ezeknek a gyerekeknek ellopják a gyerekkorát, aminek hosszú távon káros hatása van a felnőttkori és párkapcsolati működésre.

A szerző ebben a kötetben konkrét példákon keresztül mutatja be, hogyan alakul ki és működik a parentifikáció, és milyen kötődési problémák állnak a háttérben. Ugyanakkor foglalkozik azzal is, hogy az életben milyen nehézségeik vannak a parentifikáltaknak, milyen társat választanak, és milyen dinamikák jellemzik a kapcsolataikat. A szerző a bemutatott esetek és a kötet utolsó fejezetében található gyakorlati feladatok révén tudatosítani szeretné a megtanult gyermekkori működést, hogy az önreflexió fejlesztése által elérhető legyen egy önazonosabb, boldogabb, kiegyensúlyozottabb élet.

További információ: https://www.libri.hu/konyv/bibok_bea.ellopott-gyermekkor.html

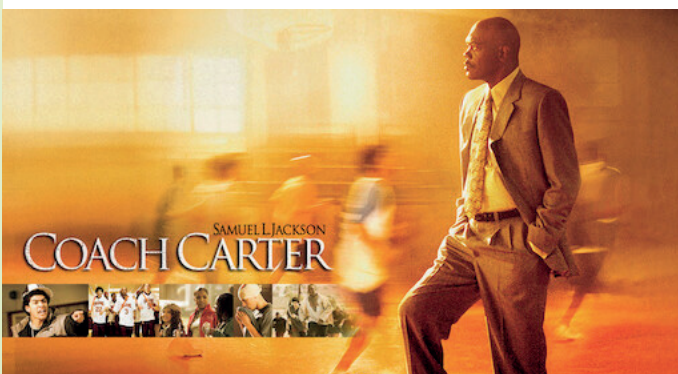
► FILM

Carter edző

amerikai életrajzi dráma, sportfilm, 136 perc, 2005

A feszültség egyre nőtt, ahogy a richmondi High Oilers a következő kosárlabda-bajnokságra készülődött. A város csupa izgalom volt a veretlen csapatnak köszönhetően, és a lelátók minden meccsen megteltek ujjongó szurkolókkal. Senki sem gondolta volna, hogy 1999. január 4-én a közösségben kitör a vihar, és oly sok élet megváltozik, amikor *Ken Carter* edző lelakatolja a tornatermet, és nem engedi be játékosait, mert lerontották a jegyeiket.

Az igaz történet alapján készült *Carter edző* az ellentmondásos gimnáziumi kosárlabdatréner, Ken Carter lélekemelő története. Cartert az egekig magasztalták és a sárba döngölték egyszerre, amikor belekerült a hírekbe azzal, hogy az egész veretlen csapatot a kispadra küldte gyatra tanulmányi eredményük miatt. A kaliforniai Richmondban játszódó cselekmény az emberi bátorság és meggyőződés felemelő, őszinte portréja; arról szól, hogyan lehet legyőzni a környezet által állított akadályokat, hogyan lehet fiatal embereknek egy olyan jövőt felvázolni, amely túlmutat a bandákon, a drogon, a börtönön, és igen, még a kosárlabdán is.

► IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁS

Kapuk a létben

A fa motívuma Pieter Bruegeltől Hollán Sándorig

A több mint ötven műalkotást felvonultató kiállítás mellett, hogy érinti az európai tájképművészet csúcspontjait, a különböző grafikai technikák – tollrajz, színezett fametszet, rézkarc, üvegkarc, akril – áttekintését is nyújtja. Mindezt a Grafikai Gyűjtemény gazdag anyaga teszi lehetővé, benne azzal a jelentős műtárgycsoporttal, amelyet *Hollán Sándor* grafikus 2003 és 2019 között ajándékozott a Szépművészeti Múzeumnak. Hollán – a fákban rejlő belső erők érzékeny megfigyelője – 1956-ban hagyta el Magyarországot, azóta a műterme télen Párizshoz köti, a nyarakat viszont a dél-franciaországi Gignacban tölti, ahol a vidéket járva vissza-visszatér kiválasztott fáihoz, hogy megfigyelve rezdüléseiket meditatív rajzokat készítsen róluk.

A kiállítás tematikus egységei olyan egyetemes művészi problémákat vetnek fel, amelyek korszaktól függetlenül kihívást jelentettek és jelentenek a művészeknek. Ilyen például egy fa portréjának megalkotása, az erdei táj ábrázolásmódjai, a motívum előtt történő rajzolásban rejlő lehetőségek, a természet erőinek ábrázolása, a fényviszonyok megjeleníthetősége és a tárgyilagos valóságtól történő elmozdulás kérdése. A faábrázolás és a tájképművészet klasszikusai – többek között *Wolfgang Huber, id. Jan Brueghel, Claude Lorrain, Camille Corot* – művein kívül a múzeum olyan alkotóktól is bemutat műveket, akik kifejezetten inspirálták Hollán Sándort, például *Rembrandt Harmensz van Rijn* és *Nicolas Poussin*.

További információ: <https://shorturl.at/nBQ02>

Kempelen Farkas

▶ 1734. január 23. – 1804. március 26.

Szöveg: **Bodon Gergely**, PhD-hallgató

Január 23-án ünnepelte volna 290. születésnapját *Wolfgang von Kempelen* (1734–1804), a pozsonyi csodabogár, akit páratlan tudományos és művészi jártassága miatt titokzatos varázslóként, boszorkánymesterként, újabban felvidéki Leonardóként, pozsonyi Brunelleschiként is emlegetnek, és akire mi, magyarok mint szépmelékű honfitársunkra, Kempelen Farkasra emlékezünk. Párját ritkító mérnöki tudását és mechanikai érzékét filozófiai és jogi tanulmányokkal egészítette ki. Egyaránt elismert ötvös és keresett építész volt, de a fonetika tudományának előfutáraként is tisztelhetjük. Noha érdeklődése leginkább a matematika és fizika világába húzta, tudományos tevékenysége mellett nagy sikerű színdarabokat és verseket írt, valamint zeneműveket is komponált.

Kempelen próteuszi zsenijét a mechanika összefüggései mellett az eleven világ dinamikus struktúrái, és a társadalmi felelősségtudat is egyaránt mozgatták. Elsőként fordította le *Mária Terézia* magyar királynő (1740–1780) polgári törvénykönyvét latinról németre, és mint Bácska telepítési kormánybiztosa szívényének tekintette, hogy éllettel töltse meg a gondjaira bízott területeket. Mindezt munkahelyek teremtésével, otthonok és faluközösségek létrehozásával valósította meg. Tudományos érdeklődésének köszönhetően olyan nagyszabású mérnöki megoldásokat köthetünk a nevéhez, mint a budai és a pozsonyi vár vízellátását biztosító szerkezetek, a pozsonyi hajóhíd, a Várszínház vagy a schönbrunni kastély szökőkútjai. Invenciói között a gőzturbina prototípusától a beszédkeltő és mozgásutánzó szerkezetekig rengeteg elmésséget tartunk számon, többek között azt a *Sakkozó Törököt* is, amely nem csupán egy megalkotóját túlélő karriert valósított meg, de pályafutása során olyan ellenfelekkel szemben aratott győzelmet, mint *Mária Terézia, II. „Nagy” Frigyes* porosz király, *Edgar Allen Poe*, *Benjamin Franklin* vagy *Bonaparte Napóleon*.

Noha tudományos hatását tekintve a diszciplínateremtő fonetikai tanulmányokon alapuló beszédkeltő gép volt a legjelentősebb találmánya, mégis a *Mária Terézia* megrendelésére készült *Török*-kel lett világhírű. *Jovánovics György* Kossuth-díjas szobrászművész a Műcsarnokban 2007-ben rendezett, az életművet bemutató kiállításon sajátos megvilágításba helyezte Kempelen alkotását. Egy riportbeszélgetésben – feltehetően *G. E. Lessing* művészetfelfogására utalva – kifejtette, hogy a *Török* nem csupán mechanikai, hanem művészetelméleti jelentőségű is annál fogva, hogy valóságos metaforája a művészetnek; működésén keresztül ugyanis sikerül „*a nemlétezőt megmutatni, és a láthatót eltüntetni.*” Mindazonáltal nem csupán e művét, hanem Kempelen egész személyét és munkásságát is áthatja valamiféle metaforikus erő.

Noha az, hogy ír felmenőkkel rendelkező, tehető hivatalki családba született, és hogy édesapja vámhivatal-vezetőségi tisztsége kiterjedt főúri kapcsola-

tokkal járt, kétségtelenül szerepet játszottak Kempelen életlehetőségeinek alakulásában, hittel vallott nemzetisége – a kor valamennyi küldetéstudattal megáldott magyarjához hasonlóan – kényes pozícióba helyezte. Tájékozottságának köszönhetően Kempelen előtt ismeretes volt mindazon honfitársak példája, akik e kiúttalan történelmi helyzetben a szakmai kiteljesedésben találtak erőt és megnyugvást, sőt, többet is ezeknél: ekkoriban a nemzeti méltóság és tartás példázásának számított valamennyi magyar tudományos és kulturális siker. Kempelen alakja ennél fogva már korábban megtestesítőjévé válhatott valami tiszteletre méltónak és lelkesítőnek. Jóllehet emiatt, és a regnáló hatalommal szembeszegülő jakobinusokhoz fűződő kapcsolatainak köszönhetően vált élete végére kegyvesztetté, és kellett nélkülözésben meghalnia. Kivétele sokoldalúsága és példaértékű életműve azonban bizonyosan a kreativitás, a szorgalom, a haza- és az emberszeretet, valamint a gyermeki kíváncsiság hőisévé teszik. Épp ezért talán nem túlzás azt állítanunk, ha rá emlékezünk, a klasszikus műveltség, az igaz hazaszeretet és a termékenyítő, inspiratív csodálkozás erényei előtt tisztelgünk.

Istenhozzád, varázslónk, Kempelen Farkas!

Felhasznált források:

Az informatikus Aranycsapat, akiket nem felejtünk – Kempelen Farkas, 2018. <https://www.youtube.com/watch?v=6A3ZT8GTzqw>

Földes András: A kislányverő gép és egyéb találmányok <https://index.hu/kultur/klasz/kempelen/>

Kenczler Mihály: Előadás Kempelen Farkasról <https://www.youtube.com/watch?v=8BPZhz2NDDs>

Lessing, Gotthold Ephraim (1963): *Laokoón; Hamburgi Dramaturgia*. ford. Timár Ilona, Vajda György Mihály. Akadémiai, Budapest.

Mélyi József (et al. szerk., 2007): *Kempelen – ember a gépben*. C3 Alapítvány, Budapest.

Pataki Sára: Szemfényvesztő vagy a 18. század zenije – Ki volt Kempelen Farkas? *Képmás, Köztér/ Egyensúly/Múza* rovat, 2022. 11. 16.

Szalatnai Rezső (1984): *Kempelen, a varázsló*, Madách, Pozsony.

Iránytű

Összeállította:

Karkó Ádám, Vágóné Ugró Szilvia

Csaknem 60 ezer látogatót vonzott az Educatio

Mintegy 60 ezren látogattak ki az Educatio Nemzetközi Oktatási Szakkiállításra, amelyet idén 24. alkalommal rendezett meg a Kulturális és Innovációs Minisztérium, az Oktatási Hivatal (OH) és a HÖÖK Hallgatói Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. A január 11–13. között, a Hungexpón tartott rendezvény ismét széles kínálattal mutatta be a továbbtanulásban rejlő lehetőségeket.

A szakkiállítás megnyitóján *Csák János* kulturális és innovációs miniszter, *Brassói Sándor*, az OH elnöke és *Eszterhai Marcell*, a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája elnöke köszöntötte a résztvevőket.

A háromnapos rendezvényen közel 150 kiállító: szinte az összes hazai felsőoktatási intézmény, számos szakképző intézmény, nyelviskola és képzőintézmény várta a látogatókat, akik az intézmények hallgatóitól és munkatársaitól tájékozódhattak a képzésekről, felmérhették felvételi esélyeiket, megismerhettek különféle idegennyelv-tanulási, illetve ösztöndíj-lehetőségeket.

A 2024 őszen induló felsőoktatási képzésekre február 15-ig lehet jelentkezni a **felvi.hu**-n elérhető E-felvételiben. (OH)

Minden feltétel adott a tanárok és óvónők béremeléséhez

A szakmai és társadalmi egyeztetések lezárását követően a kormány egy rendeletben pontosította a tanárok és óvónők béremeléséhez szükséges részletszabályokat, hogy az érintettek már a februári kifizetéskor az emelt bérüket kaphassák – írta közleményében a Belügyminisztérium.

A tájékoztatás szerint a tanárok, tanítók, gyógypedagógusok és óvónők bére januártól átlagosan 32,2 százalékkal emelkedik, és a béremelés a következő két évben is folytatódik. A béremelés 140 ezer köznevelésben dolgozó pedagógust érint.

A pályakezdő gyakornokok bére 2024-ben 528 800 forint. Pedagógus I. kategóriában a havi illetmény alsó határa 410 ezer forintról 538 ezer forintra nő, pedagógus II. kategóriában pedig 430 ezer forintról 555 ezer forintra. Mesterpedagógus kategóriában a havi illetmény alsó határa 520 ezer forintról 630 ezer forintra nő, a kutatótanárok esetében pedig 640 ezer forintról 750 ezer forintra.

A kormány azt is bejelentette, hogy a köznevelésben dolgozó pedagógusok béremelésével párhuzamosan 24 ezer szakképzésben oktató bérét is emeli. (MTI)

Nekrológ Grétsy László (1932–2024) emlékére

2024. január 21-én, életének 92. évében elhunyt *Grétsy László* nyelvész, főiskolai tanár, televíziós személyiség, akit a nyelvművelés egyik legkiemelkedőbb alakjának tartanak. 1932. február 13-án született Budapesten, a pesterzsébeti Kossuth Gimnázium után az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Bölcsésztudományi Karára nyert felvételt, ahol magyar-történelem szakon 1954-ben diplomázott. A nyelvtudomány kandidátusa címet 1960-ban szerezte meg. Munkában töltött éveit a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetében kezdte, tudományos munkatársként. Az Akadémiáról 1987-ben távozott, és megkezdte munkáját az ELTE Tanárképző Főiskolai Kara magyar nyelvi tanszékének tanszékvezetőjeként. 1989-től az Anyanyelvápolók Szövetségének főtítkára, majd alelnöke és ügyvezető elnöke lett. Több nyelvműveléssel kapcsolatos folyóiratnál is dolgozott, mint a *Magyar Nyelvőr* és az *Édes Anyanyelvünk*, de igazán ismertté népszerű televíziós műsorai tették. *Vágó Istvánnal* vezetett műsora, az *Álljunk meg egy szóra!* sokak kedvence volt, és sok ember figyelmét felhívta, milyen sokrétű a magyar nyelv.

Prima Primiissima-díjas, Magyar Örökség-díjas, SZOT-díjas, Apáczai Csere János-díjas nyelvművelő volt Grétsy László, aki életének zászlajára a magyar nyelv ápolását tűzte, és ezt az irányt egész életén át szívvel-lélekkel követte.

Fotó: Anyanyelvápolók Szövetsége

Pályázatok

Összeállította: **Karkó Ádám**

X. Nagy históriás rajzpályázat

A Pro Cultura Pannoniae Alapítvány, az Országos Mécs László Irodalmi Társaság és a Megújuló Oktatásért, Nevelésért Mozgalom hagyományteremtő céllal országos tehetségkereső és tehetséggondozó rajzpályázatot hirdet általános és középiskolás diákoknak, *X. Nagy históriás* rajzpályázat címmel.

Pályázók köre: pályázhatnak hazai vagy határon túl élő általános és középiskolás diákok, saját készítésű, egyéni látásmódot tükröző, kreatív alkotásokkal.

Méret: A4. Az alkotás bal / jobb alsó sarkában jól olvasható legyen (gépírással, nyomtatottan):

- alkotó neve és osztálya,
- iskola neve, címe,
- felkészítő pedagógus neve.

Téma /Kategória:

1. Szent László király
2. A kádesi csata
3. A vikingek
4. A jáki templom

Beküldési határidő: 2024. február 29.

A pályázat meghirdetői valamennyi beérkezett alkotást megjelentetnek a Facebook-oldalukon. Az I–V. helyezett oklevél és értékes tárgyjutalomban részesül.

További információ: <https://shorturl.at/qFJKS>

Rajzpályázat – a 2024. év madara a kerecsensólyom

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) „Év madara” rajzpályázatot hirdet óvodás, alsó tagozatos, felső tagozatos, középiskolás és felnőtt kategóriákban. A rajzpályázat témája: Kerecsensólyom – a 2024. év madara. Pályázni kerecsensólymot ábrázoló, kizárólag A4 méretű, kézzel készített, papíralapú alkotással lehet.

Pályázók köre:

- óvodások,
- alsó tagozatosok (1–4. osztály),
- felső tagozatosok (5–8. osztály),
- középiskolások (9–12. osztály),
- felnőttek.

Beküldési határidő: 2024. március 1.

A beküldési határidő lejártát követően megkezdődik a digitálisan beküldött munkák feldolgozása, értékelése. Minden kategóriából a legjobb 10 művet választják ki. Ezt követően – kategóriánként – a legjobb 10 mű alkotóját/alkotójának képviselőjét elektronikus úton értesítik a döntő részleteiről. A papíralapon beérkező – kategóriánkénti – 10 legjobb alkotás közül választják ki a – kategóriánkénti – 3 legjobb pályaművet. A pályázat kiírói minden kategóriában a három legjobb pályázatot díjazták.

További információ: <https://shorturl.at/nCKMQ>

Móra Ferenc meséinek illusztrálása

A Pro Cultura Pannoniae Alapítvány, Országos Mécs László Irodalmi Társaság és a Megújuló Oktatásért, Nevelésért Mozgalom országos tehetségkereső és tehetséggondozó rajzpályázatot hirdet 1.–10. évfolyamos diákoknak *Nekeresden túl, Nevenin-csen innen* címmel Móra Ferenc meséinek illusztrálására. A pályázat célja a tisztelgés a 154 évvel ezelőtt született és 90 évvel ezelőtt elhunyt kiváló író, muzeológus, régész, újságíró *Móra Ferenc* (1870–1934) személye, szellemisége, munkássága előtt.

Pályázók köre: hazai vagy határon túl élő általános és középiskolás diákok, saját készítésű, egyéni látásmódot tükröző, kreatív alkotásokkal.

Az alkotás mérete egy A4-es oldal. Az alkotás bal/ jobb alsó sarkában jól olvasható legyen (gépírással, nyomtatottan):

- Az alkotó neve és osztálya;
- az iskola neve és címe;
- a felkészítő pedagógus neve.

Téma: Móra Ferenc bármely meséje

Maximálisan beküldhető alkotás: 1 db/pályázó.

Dijazás:

I. helyezett: oklevél és művészeti e-antológia összeállítása a díjazott műveiből.

II–IV. helyezett: oklevél és tárgyjutalomban

Beküldési határidő: 2024. március 8.

További információ: <https://shorturl.at/abjIV>

Régebbi lapszámainkat, cikkeinket megtalálják a

folyoiratok.oh.gov.hu
weboldalon

nkp

Tanulócsoportok
száma

5942

Hány okosfeladatsor
érhető el?

5885

Hány okosfeladat
érhető el?

69 000

Többek között az alábbi,
új NAT szerint
átdolgozott
okostankönyvek
érhetőek el a portálon:

- Magyar nyelv 7., 11.
- Irodalom 7., 11.
- Matematika 7., 11.
- Történelem 7., 11.
- Földrajz 7-8.
- Biológia 7-8.
- Kémia 7-8. I. kötet
- Fizika 7-8.
- Digitális kultúra 7., 11.
- Vizuális kultúra 7., 11.
- Etika 7.

23 767

okosfeladatot
készítettek
a felhasználók

2572

okosfeladatsort
készítettek
a felhasználók

161 900

a legmagasabb
egyéni látogatói szám
egy nap alatt

24 170

feladatot osztottak ki
a regisztrált pedagógusok
a tanulócsoportokban

76 310

regisztrált felhasználó
a portálon